

WWW.UNILIB.RS

СРПСКИ НАРОД

ЕНГЛЕСНА БЕЗ МАСНЕ

„Мишљење Енглеза, да је Немачка изазвала рат да би дошла до светске хегемоније не одговара стварности“.

Ово сензационално признање не потиче из неког малог енглеског провинцијалног листа — који би се тиме најтеже огрешио против основне тезе тзв. „Уједињених нација“ — већ из последњег броја енглеског часописа *Nineteenth Century and After*, једног публицистичког органа од политичког значаја.

Отворено и јасно овде се каже, да Енглеска, није из до сада изнетих разлога, ради Данцига, објавила рат Немачкој, већ из разлога, што је Немачка покушала да учврсти своја животна права у Европи.

По енглеском начелу свака европска сила, која се огреши о столетно енглеско начело „равнотеже снага у Европи“, постаје без даљег противником Енглеске. Сва воља и залагање за миром Вође Рајха, није ту могла ништа изменити.

Потпуно је свеједно какав политички режим у једној земљи постоји, када је у питању рушење „равнотеже“. То „одржање равнотеже снага“ иде изнад свих других расуђивања. Када би Немачка променила свој режим, то ипак не би био разлог, мењању услова предвиђених за мир. Тај мир морао би одговарати „вечитој стварности европске ситуације“, и не би се обзирао на „појаве, као што су фашизам, социјализам, националсоцијализам или комунизам“.

„Радије једна Немачка са диктатуром, која није сувише јака, него једна сувише јака либерална Немачка“.

Последњи догађаји у Италији су исто тако очигледни, као они из године 1918, допуњени овим новим писменим признањем, на ново указују на стварну позадину енглеске политике. Непријатељи Немачке знају, да националсоцијалистичка народна држава има огромну снагу и постојаност, ради чега се боре против ње. Не зато, због националсоцијализма као таквог већ зато што је он Немачкој осигурао животну снагу.

Дакле, није у питању режим једне државе, као што је то енглеска пропаганда увек тврдила и истцала. У питању је уништење једног противника који је себи дозволио, да изгради сопствену државу, независност, сигурност и сопствени социјализам. То је био разлог објави рата почетком септембра 1939.

Генерал Симовић и Италијани

НАПИСАО

БОРЉЕ ПЕРИЋ

шеф Српске државне пропаганде

Одговорност генерала Симовића у догађајима који су довели до рата и пропасти Југославије довољно је утврђена из већ познатих чињеница. Ми смо, међутим, сада у могућности да нашој јавности пружимо нове до сада непознате доказе о кривци овога човека и о његовој кобној улози у слому наше државе и рушењу наших великих народних тековина.

По успешно извршеном државном удару, у ноћи између 26 и 27 марта 1941, генерал Симовић, добро знајући какве ће тешке последице имати тај догађај по мир на Балкану, покушао је пошто пото да добије у времену. То му је требало из двојаких разлога, с једне стране да би могао спровести мобилизацију и концентрацију југословенске војске, а с друге стране да би омогућио англо-америчкој дипломатији да увуче још коју државу у рат противу Немачке и њених савезника.

Зато је по Симовићевом налогу министар спољних послова др Нинчић већ неколико сати по извршеном пучу, 27 марта

ујутру, уверавао немачког посланика фон Херена у мирољубивост нове југословенске владе, настојећи да настали преокрет прикаже као унутрашњу ствар југословенске државе. Али, немачки дипломата није се дао обманути. Догађаји који су се тада одигравали и сувише су гласно демантовали речи југословенског министра спољних послова да би се могло поверовати у добре намере нових управљача Југославије.

Чим га је министар др Нинчић известио о свом разговору са немачким дипломатом, генералу Симовићу је постало јасно да се код Немаца не може олако повратити поколебано поверење, и да ту нису довољне речи, већ дела и докази.

Он се онда, по савету свога пријатеља енглеског посланика Кампбела, обраћа другом члану Осовине — Италији, рачунајући

да ће ту имати више среће. И већ у суботу, 29 марта, дошло је до првог састанка генерала Симовића са италијанским послаником Мамелием.

Генерал Симовић и посланик Мамели

Генерал Симовић је на овоме састанку уверавао италијанског дипломату у своје симпатије према Италији, говорио о потреби добрих односа између две јадранске сусетке, као и о томе да он и његова влада не желе да напусте политику мира. Италијански посланик се држао веома хладно, избегавајући да на ове изливе неочекиваних симпатија према његовој земљи одговори друкчије до обећањем да ће о свему што је чуо извести своју владу.

Два дана доцније, 31 марта, генерал Симовић, свакако у договору са својим англосаксонским

пријатељима, тражи нов састанак с италијанским послаником, који је и одржан тога дана пре подне.

На овом другом састанку генерал Симовић иступа отвореније, трудећи се да своје саговорнику улије што више поверења. Он изјављује посланику Мамелиу жељу југословенске владе да Италија посредује у отклањању тешкоћа насталих између Београда и Берлина, додајући да је спреман да у томе циљу пошаље у Рим потпретседника владе Слободана Јовановића, који би у име Југославије разговарао са одговорним чиниоцима Италије. Посланик Мамели примио је к знању овај предлог генерала Симовића, изјављујући да ће о томе одмах извести своју владу.

Сутрадан је, међутим, посланик Мамели саопштио генералу Симовићу да му је из Рима јављено да се предлог југословенске владе не може одмах узети у разматрање, пошто су италијански водећи кругови заузети посетом јапанског министра спољних послова Мацуоке, који је тих дана боравио у италијанској престоници, али да ће одговор уследити у најкраћем року.

И заиста већ сутрадан, у среду 2 априла око подне, посланик Мамели извештава генерала Симовића да је на његов предлог стигао одговор из Рима и да би он желео да га у вези са тим посети. Генерал Симовић је о овоме известио најважније чланове своје владе, па је на предлог министра др Нинчића решено да претстојећем састанку са италијанским послаником присуствују сем генерала Симовића и др Нинчића још и потпретседник владе Слободан Јовановић и министри Милош Трифунковић и Милан Грол. Тај састанак је одржан истога дана после подне око 6 часова у Претседништву југословенске владе.

Италијански дипломата био је не мало изненађен када је поред генерала Симовића угледао још четири члана његове владе, јер није уобичајено да се тако деликатни дипломатски разговори воде у ширем кругу. Пошто су измењени поздравни, посланик Мамели је изјавио присутнима

да је италијанска влада готова да посредује у отклањању тешкоћа између Немачке и Југославије, под условом да југословенска влада изјави јасну декларацију у којој би се имало објавити да ће Југославија, саобразно духу београдског пакта из године 1937 и италијанско-југословенског

КЛИКА МАРШАЛА БАДОЉА

Догађаји у Италији после 25 јула ове године, издајство маршала Бадолја, уклонили су застор ћутања о многим догађајима и чињеницама, према којима се раније имало обзира.

Није важно указати на италијанско издајство из године 1915. Познато је, да италијанска војска у прошлом светском рату, пре свега њен командни кадар, није био на достојној висини. После пораза италијанских армија у простору Флич—Толмајн (битци код Капорета), Италија се нашла на рубу пропасти.

Фашизам је после прошлог светског рата, повео Италију на претку на свима областима јавног и приватног живота, спровео преображај, који није остао без утицаја и на војску. Не само да је наоружање и обука војске, изванредно побољшана и појачана, фашизам је пре свега покушао, да италијанској војсци удахне нов војнички дух.

Операције у Шпанији и Абисинији, пред избијање садашњег рата, показале су, да се вредност италијанског војника знатно побољшала, иако се није могло сакрити, да виши италијански командни кадар није учинио исти напредак. То се догодило делимично пре свега, кривцом бившег шефа генералштаба Бадолја, да италијански официр није схватио свој војнички позив и дужности озбиљно, као што је то био случај код немачког војника.

Несумњиво, да је многи италијански официр био способен за смела јуначка дела, али то су били појединци. Уколико је официр добијао виши чин, утолико

је војништво долазило мање до изражаја, а са тиме и повећана наклоност интригама и политизирању. Да је то ишло на уштрб висине војничког позива, лако је објашњиво.

Све то довело је делимично до судбоносних попуштања у војним операцијама, како у Африци, тако и на Сицилији. Борци немачког афричког корпуса, који су се борили са италијанским војницима раме уз раме, умели су да цене пожртваност својих италијанских другова. Борбе код Тобрука показале су, да је италијански пешак и војник оклопних јединица, под енергичним и сигурним вођством, потпуно испунио своју дужност.

Али се не да више затајити, да је италијанско вођство чинило грешке, ради којих је много крви узалудно проливено. Кукавичко држање појединих официра и генерала не да се прикрије појединачним херсизмом и јунаштвом других. Генералфелдмаршал Ромел, чија је заслуга за победе у Африци, имао је небројене тешкоће, ради држања италијанског вођства. Дужим трајањем рата квалитативни резултати нису постојали јачим, већ слабијим.

Учестало подбавивање италијанских официра, баш под утицајем Бадолјевог система, имало је свој узрок, не само у слабом схватању дужности, већ пре свега због невојничког држања официра око Бадолја. Када се у доцнијим временима буде писала историја борби у Албанији, против грчке војске прочитаће

се многа страница херојских подвига италијанских војника, али истовремено и многи докази кукавичлука и издајства италијанских команданата.

У борбама на Сицилији, где су немачке трупе носиле цео терет, италијански официр није одговорно постављеним задацима, ни као официр а још мање као савезник. Свуда где је пружен огорчен отпор, пружен је од немачких јединица, док је већина италијанских формација напуштала положаје без борбе, или по наредби — у духу Бадолјевих официра — чак и пребегавала непријатељу.

Поред копнене војске изазвала је из истих разлога велико разочарење и италијанска краљевска ратна морнарица. Ма да је располагала одличним ратним бродовима, није дала никаквих резултата. Бојни бродови, понос једне флоте, нису добили ниједну битку. Само италијанске подморнице и јуришни чамци, у којима је могао да дође до израза елан појединаца, показали су очекиване резултате.

И ваздухопловство, које је пред избијање рата било понос италијанске војске, разочарало је такође.

У једном доцнијем времену, изнеће се јавности резултати историских испитивања, која ће правилно оценити ратничка дела немачких и италијанских војника на заједничким бојиштима, и правилно обележити удео у успеху и неуспеху.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
ПРОФ. ДРАГОШ ПЕТРОВИЋ

Генерал Симовић и Италијани

НЕДЕЉНИ ПРЕГЛЕД МЕЂУНАРОДНИХ ДОГАЂАЈА

Јеврејски рат

пријатељства, у случају прошећења рата на Балкану остати неутрална.

У предложеној декларацији и мало се објавити и то, да је југословенска влада у духу поменутог пакта умолила италијанску владу да она својим утицајем отклони неспоразум између Немачке и Југославије.

О овоме италијанском предлогу опширно се дискутовало на овом састанку. За предлог су се одмах и без колебања изјаснили министри др Нинчић и Трифуновић, као и потпредседник владе Слободан Јовановић, док су се генерал Симовић и министар Грол држали веома резервисано.

Истовремено је дискутовано и о питању одашљивања југословенских делегата у Рим. Било је речи о томе да у италијанску престоницу отпутују као делегати Слободан Јовановић, др Мачек и др Нинчић.

У почетку разговора изгледало је да ће доћи до споразума, нарочито због тога што се министар спољних послова др Нинчић одлучно залагао за италијански предлог. Али је при крају састанка дошло до неочекиваног прелома.

Упорност генерала Симовића

Генерал Симовић је наједном изјавио да он не може да прихвати италијански предлог стога што не може да допусти, да Немци уђу у Солун у случају њихове оружане интервенције у Грчкој. Др Нинчић и остали министри покушавали су да ублаже свога председника владе, доказујући му да је италијански предлог прихватљив, тим пре што он не помиње изрично приступање Југославије Тројном пакту и његовим тајним клаузулама, о чему се имало тек накнадно расправљати између Београда, Рима и Берлина. Што се тиче питања оружане интервенције Немачке у Грчкој, генералу Симовићу је доказивано да она ничим неће повредити целокупност и суверенитет југословенске државе.

Али, генерал Симовић је упорно остајао при својој гледишту, изјављујући да Немци могу ићи лево и десно до Солуна, али у Солун никако, јер би њихов улазак у тај град, по његовом мишљењу, значио за Југославију казус белик. У једном тренутку била је настала веома мучна ситуација; било је дошло до жучне препирке између генерала Симовића и његовог министра спољних послова др Нинчића.

На крају је овај састанак завршен једном неукусном изјавом југословенског премијера, који је италијанском дипломату добадио, да ће у случају рата Југославије са силама Осовине бити приморан да југословенској војсци отвори пут кроз Албанију за Грчку и да ће због тога морати Италијане који се тамо налазе бацити у море.

Италијански дипломата му је одговорио да о овој евентуалности не може да расправља пошто није војник, али чак и под том претпоставком он не види

шта би могла Југославија да добије, пошто је она у случају рата унапред осуђена да својим опстанком плати ратну пустошину на коју мисли њен премијер.

Пучистичке наде у Москву

Ова изненадна промена у ставу генерала Симовића према Италијанима последица је совјетске интервенције у Београду. Као што је познато, совјетски отпорник послова Лебеђев понудио је уочи овог састанка југословенских министара са послаником Мамелием пучистичкој влади помоћ Совјетског савеза предлажући чак и текст одбранбеног савеза који се тобоже имао закључити између СССР и Југославије. То је, као што знамо, била обмана — јер до таквога савеза није дошло, али генералу Симовићу и његовим англосаксонским заштитницима је изгледало да му совјетска заштита пружа довољно времена за остварење његових планова. Зато му је у томе тренутку италијанско посредништво изгледало мање важно него раније, па чак му је за његов лични престиж и његову политику рата италијански предлог изгледао опасан, с обзиром на све јаче ширење мирољубивих тежњи не само у народу, него и у врховима југословенске државе.

Наравно, да су после оваквог држања генерала Симовића даљи разговори између пучистичке југословенске владе и Италијана били доведени на мртву тачку. Ипак је посланик Мамели оставио генералу Симовићу рок до суботе 5 априла до 18.30 часова да се коначно изјасни о италијанској формули.

Идућа два дана није више било никаквих додира између југословенске владе и италијанског дипломатског претставништва у Београду. Та два дана генерал Симовић је имао пуне руке посла око преговора са Москвом. Међутим, у суботу, 5 априла, дакле уочи рата, дошло је до још једног, овог пута последњег састанка између генерала Симовића и посланика Мамелиа, на коме су се саговорачи коначно разишли.

Ове чињенице су поразне за генерала Симовића. Из њих се јасно види да је он одбацујући италијанско посредништво пропустио јединствену прилику да од своје земље отклони страхоте рата.

Међутим, ови јавном мњењу до сада непознати италијанско-југословенски разговори, које је генерал Симовић по наговору англо-америчких дипломата потстакао, имају шири значај. Из њих се јасно назиру покушаји Англосаксонаца да преко Београда посеју семе раздора између сила Осовине. Тај покушај, наравно, није успео, али он показује да су још у пролеће 1941 у Лондону и Вашингтону рачунали са дефетизмом у једном делу италијанских водећих кругова.

Поводом јеврејског празника Рош-Хашанака, цело америчко политичко вођство почев од претседника државе пожурало је да упути поруке јеврејима у којима изјављују своје симпатије за етничке и религиозне тежње јевреја. Јеврејски утицај на америчку политику постаје све јаснији. Чувени јеврејин судија Самјуел Роземан преселио се у Вашингтон, где је постао један од најужих саветодаваца Рузвелта. Захваљујући Роземану, Рузвелт је себи обезбедио политичку сарадњу са Вајтманом. Вајтман је ових дана рекао: „Овај рат могао би одмах бити завршен, ако би се решило јеврејско питање“.

Кратко, али јасно: рат је створен ради јеврејског питања. Сав свет ратује ради јеврејског питања. Решење јеврејског питања према захтеву јевреја, може да учини крај рату. Свет води јеврејски рат.

Јеврејске интриге дају садржај полигици капиталистичко-комунистичке коалиције. Сада се појавио нов тон у политичким расправама Североамериканаца. Иако се зна да нема реалистичнијег народа од јевреја, сада су североамерички политичари и публицисти почели да траже да „најзад политика САД постане реалном“. Пет сенатора који су се вратили са путовања по бојиштима, поднели су на тајној седници сената извештај, у коме захтевају да САД поступају агресивније у својој спољној политици.

Ову лозинку прихватила је североамеричка штампа, и започела је слављење курса америчког „привредног национализма“. Под тим именом се крије појам империјализма. Као прве конкретне

последнице ове империјалистичке кампање видимо захтев сенатора Елендера Шоа који изричито тражи да пријатељи САД уступе Америци упоришта и сировине у замену за ратне лиферације. Захтева се да САД не буду Божић Бата који целом свету поклања оружје за овај рат.

Овај напад империјалистичке грознице долази баш у оном тренутку када се америчком империјализму задаје тежак удар: 14 октобра Филипинска острва су прославила успостављење политичке независности, коју је Филипинском народу омогућила племенитост јапанског победничког народа. Из руку ратујућег Јапана Филипинци су добили оно што нису могли добити у току деценија од Американаца.

Док Јапан искоришћава ратне прилике да да народима слободу, Енглези искоришћавају ту прилику да им одузму и оно мало слободе што имају. Сада енглеска штампа на пример, лист *Глазго Хералд* упозорава британску јавност и владу на то, да глад у Индији служи као доказ индуске неспособности за самоуправу. Ово није усамљен глас: постоји у Енглеској тежња да се катастрофа глади проузрокована британском ратном политиком према Индији, искористи ради ограничавања и онако јаким ограниченим индуских права. То су први симптоми милитаризације управе над Индијом, која се испољава у постављењу генерала Вавела за вице-краља.

Италијанском неваљалом краљу одузета је титула цара Етиопије и краља Албаније а изгле-

да да су дани краља избројени. Јеврејин Сфорца који носи титулу италијанског грофа, а који претставља левичарску емиграцију изјавио је у Лондону да ће ускоро доћи до новог „25 јула“, када ће Бадоло и краљ бити збачени. Енглеска штампа подупири аспирације Сфорце. *Њус кроникл* пише да не треба држати на полжајима „извесне припаднике италијанских гангстера“.

Уосталом судбину Виктора Емануела и Бадолоа не решава Лондон, већ Алжир. У Алжир је дошао Вишински са штабом од 30 комуниста. Нема сумње да ће тај штаб порастати за неколико стотина људи јер ће Стаљинов претставник развити јаку делатност у средоземноморском басену.

Енглези журе са неким својим плановима док се Вишински још није испољио у раду. Они ургирају арапску конференцију која треба да се одржи у Египту. Али, док Совјети нису још припремљени за прављење тешкоћа у арапском питању, Североамериканци су већ дубоко увукли не само прсте већ и руке у арапску ствар. Принчеви Саудске Арабије иду за Вашингтон и тако ће се истовремено водити преговори Арабљана на конференцији у Египту и засебни преговори Саудске Арабије са владом САД. Американци су добили у Саудској Арабији опсежне петролејске концесије, и зато хоће да решавају арапско питање на свој начин, а не на британски.

Као и свуда, и у овом питању постоје супротности између Лондона и Вашингтона.

Те супротности ће се без сумње јавно испољити на тројној конференцији, која се отвара у Москви. У британоамеричком логору постоји велика конфузија у очекивању те конференције. Једни пишу да постоји идеолошки јаз између Совјетске Уније и САД, други се залажу за свесовјетске политичке тезе; једни говоре о потреби да се очувају интереси Британије, други испољавају спремност да ишају у сусрет аспирацијама Москве. Сада више не постоји ни најмања сумња да су те аспирације веома обимне: североисточна Европа и југоисточна Европа, као и медитеранска зона морају припадати Совјетима, према московском захтеву.

Европа мирно посматра целу ту борбу интрига, аспирација, охолости, страха, понижња, дрскости. Мирно посматра зато што је сигурна у своју снагу и што зна да ће ова казати своју последњу реч.

Како ће та последња реч звучити чули смо у оним изјавама које су пале за време скупа првака националсоцијалистичке странке Немачког Рајха. На том скупу су најјачи људи Европе показали развој немачке стратегије, немачког наоружања и немачког рада, који ствара предуслов за победу Европе. Али најглавнији предуслов ствара победничка воља немачког народа, о којој је говорио на овом скупу Адолф Хитлер.

Мес.

Вјерују енглеског министра за пропаганду

Чувени књижевник Бернард Шо рекао је о Енглезима, да су то људи „који радо верују у оно, што би пожелели“, што у појачаном обиму важи и за Американце.

Ма колико се о Американима мислило да је то реалан свет, мало је људи у свету, који имају толику уобразиљу, верују у фантазије, астролошка претказивања, гатање и мађије, као што је то баш случај код становника Сједињених Америчких држава. Тај свет постаје убрзо жртвом најнемогућнијих сугестија. То је познато водећим личностима пропаганде у Енглеској и Америци, који безобзирно искоришћују ову слабост народног карактера.

Последњих недеља, можда из стварних разлога, убризгана је англосаксонском јавном мишљењу, јача доза оптимизма. То је проузроковало расположење, као на неком вашару. Цео свет, у Лондону и Њујорку, видео је свуда само енглеске и америчке победе, кризу и поразе код својих противника.

У стварности је било све другачије, они су превидели све:

ИСПРАВКА

У чланку г. др. М. Спалајковића, *Црвене владике*, објављеном у прошлом броју нашег листа, поткрале су се следеће две грешке: у трећем ступцу уместо „глупих кумира“ треба да стоји „глупих кумира“, а у петом ступцу уместо „црквених кардинала“ треба да стоји „црвених кардинала“.

Уредништво

на дејство немачке ваздушне одбране — само за три дана оборена су 208 четворомоторних америчких бомбардера —, снажан отпор Јапана, мир у целом подручју сила Осовине, неразрушљиву постојаност немачког вођства на фронту, и у отаџбини.

Као један од првих, енглески министар за информације Брекен, пред претставницима америчке штампе, упутио је један апел, учинио једно позитивно и једно негативно признање.

Прво гласи: „Немци су снажан противник, који располаже огромном оружаном силом. И Јапанци су оштри и тешко их је победити“.

У другом, морао је рећи: „Не верујем, да се одлуке, које су донели Черчил и Рузвелт у Квебеку, могу брзо спровести у дело. Не верујем, да се можемо ослонити надањем на избијање кризе у простору сила Исовине. Не верујем, да бомбардовање из ваздуха, има одлучујући значај по рат“.

У том смислу је говорио енглески министар пропаганде, продрикао крмило свога пропагандног бојног брода, и бацно енглеско-америчке масе у једно море противречности. То је био ударац за овај лаковерни народ када је чуо од својих најпознанијих, „да би била лудост“ заносити се, да се овај рат може одлучити бомбардовањем из ваздуха.

Пре годину дана говорило се истим масама обрнуто.

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.
РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Терезије 5 меадин, I степениште (Палата Извозне банке) Тел. 20-383.
ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100. Тел. 21-772.
Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко „Пресе“ а. д. Влајковићева 8.

НОВИМ ЖРТВАМА СТРАНЕ ПРОПАГАНДЕ

ПО ДЕЛИМА ЊИХОВИМ

Просули смо море речи, убеђујући српски народ да је у његовом животном интересу да по сваку цену очува мир и ред до краја рата. И већина, огромна већина српског народа схватила је ове савете како ваља. Јер више и убедљивије од свих речи говори море проливене српске крви, често улудо проливене.

Али још има оних којима нису довољне све досадашње патње српског народа. Док ми проповедамо братску љубав и слогу, они би хтели да изазову братоубилачки грађански рат, у коме би српског народа потпуно нестало. Па ипак, ти исти људи називају нас издајцима, а себе ослободилацима.

Док ми дрхтимо над сваким животом српским, њима није ништа да потегну нож на кога? На брата Србина! Под видом тобожњих националних идеала врше се често чисто лични или партијски обрачуни, па чак и убиства из најнижих пљачкашких и злочинских побуда. У неурачуљивом стању на срћу на живот окупаторских војника и навлаче на српски народ од мазду. Је ли то српски? Је ли то патриотски? Не и нипошто! Такви људи никада никог нису ослободили! Они могу бити само уништитељи и упропаститељи. Можемо и ми и они о себи говорити штогод хоћемо, и за њих и за нас важи Христова реч: „По делима њиховим познаћете их“.

Широм целе земље народ даје свој суд и о нашим и о њиховим делима. Више од тога: он преклиње да га сви ти разни „ослободитељи“ оставе на миру, како би преживео ово најтеже поглавље своје историје. Инстинктивно он осећа да се ради о његовом бити или небити.

Уколико идемо озбиљнијим временима у сусрет, утолико ће српском народу мир и ред бити све потребнији. Закони рата никада нису били ни благи, ни милостиви. Ко зна шта нас све чека чак и онда ако будемо мудри као змије! Јер данас се више не зна где почиње фронт, а где настаје позадина.

Уништавају се данас вековне тековине и руше читави градови. Нељуди убијају жене и невину децу. Подивљалост узима све већег маха, зато ако икада оно данас спасење човечанству може је дино доћи од једног живог и делотворног Хришћанства, ко је од нас тражи: љубав, са- милост, саосећање.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Од дана повратка у земљу претседника владе Народног спаса, генерала Недића, страна пропаганда појачала је темпо свог рада како би обманула српски народ и поколебала поверење, које генерал Недић у народу ужива.

Каквих све глупости нисмо се наслушали подземним саопштењима ове стране мафије, која користи наивност нашег света, јер се показао најбољи преносилац свега, што се у тим кујнама скуча. Познавајући добро менталитет нашег света, страна пропаганда намерно је улепшавала те хипотезе како би тренутно наш свет загрејала, да би доцније могла да омаловажи успехе генерала Недића и његових сарадника у влади. Страна пропаганда је ишла тако далеко, да је појединим надлештвима у унутрашњости слала писмене, кратке извештаје о постигнутим успесима.

И све то наш је свет гутао, ко мање ко више, наседајући агентима Москве и Лондона и њиховим јатацима у нашој земљи. То су биле нове жртве стране пропаганде које су се опеделе као и многе пре њих. Па ипак, све ове глупости стране пропаганде трајале су као и животи водених цветова, па су се одмах и распилнуле, јер и влада се са своје стране трудила да народ не остане дуго под утицајем тих лажи непријатеља српског народа.

Колику су безочност показали у свом послу страни агенти, види се из тога, што су они појединим хипотезама чак стављали и прецизан рок или датум кад треба да буду објављене. Изгледа нам тачно, да је ипак српски народ овом приликом показао своју високу свест и није дао обманути, као раније. Било је појединачних жртава, али српски народ се овом приликом одупрео пропагандистичкој офанзиве својим мудрим држањем и примањем ових новости са највећом резервом.

То је он учинио под утицајем опет свог претседника генерала Недића, који га је у свом прогласу већ опоменуо да се чува стране пропаганде и да јој ништа не верује, јер оно што има да дође, доћиће тако, како ће српски народ бити на време обавештен од стране српске владе поштено и јавно а никако овим подземним путевима.

Српски народ данас се уверио да све оно што му је било сервирано писмено или усмено подземним каналима или пријатељским поверљивим саопштењима, није истина и да је сврха ове кампање била у томе, да га обману и у њему поколебају поверење које има у своју владу и њеног претседника, генерала Недића.

Све ово, што се последњих дана одиграло у нашој земљи, очито показује, да наши непријатељи не спавају, него да су на послу и живо раде да што већу забуну унесу у наш народ.

Њима не иде никако у рачун, да виде смирење српског народа, зато непрестано роваре у народу изазивајући неспокојство и немир јер за то су послати и

то им је главни задатак. Али су се својим оваким радом открили и показали свима нама, да су још ту и да их се треба добро чувати, јер могу још многу несрећу да изазову у нашој земљи.

Они ће продужити тај посао и даље, јер су за то плаћени, за то ми ове редове и не пишемо њих ради, већ ради оних лаковерних Срба, који најчешће из наивности несвесно постају њихови калаузи, па на крају и њихове жртве. Они треба да знају и да запамте, да о народној бриги има ко да води рачуна, да су се прилике у нашој земљи много измениле и постале доста редовне тако, да више нема места никакој тајности, него ће српски народ увек и на време бити обавештен од својих власти онако, како се догађаји буду одигравали у истини. За то више нема и не треба да има посредника других између српске владе и народа, до званичне

власти која носи и одговорност за сва саопштења ове врсте.

Страна пропаганда неће се зауставити само на ономе што смо досад чули, измислиће она и многе друге и горе ствари, али српски народ не сме више наседати својим непријатељима. Пример за разборито држање показао нам је народ из Пожаревачког округа, који не само да не слуша више страну пропаганду, него одлучно прети свима онима, који се њоме служе или је у народ преносе.

Тако се треба држати према непријатељу, па ће многе несреће заобићи наш народ. Народна филозофија вели: »туђа рука свраб не чеше«, страни агенти у нашој земљи нису за то ту, да нашем народу помогну него да га заведу и изложе великим несрећама употребљавајући га за туђе интересе и обрачуне. У том погледу много смо искусили и то нам је довољан наук за у будуће како треба да

се држимо према тим страним агентима и туђом пропагандом. У колико наша земља буде све више сређивала и смиривала, у толико ће се активан рад страних агената повећати, али у толико ће мање имати успеха, јер се српски народ довољно опаметио да би им поверовао и насео.

Ми жалимо нове жртве стране пропаганде, али само својој лаковерности имају да припишу што их је зло снашло. Нека би нам оне послужиле за пример, да се у будуће боље чувамо. Није у питању само бољшевичка и енглеска пропаганда, већ и оних страних елемената који немају рачуна да виде српски народ слојан и споразуман са Великим Немачким Рајхом, у толико је опасност већа. Нека нам љубав према земљи улије снаге и храбрости, да издржимо до краја мудро и паметно, јер то је једини пут наше слободе и спасења.

О. П.

Једна симболична свечаност

Годишњица оснивања Васпитног завода у Смедеревској Паланци обављена је у недељу веома свечано.

За ову свечаност може се рећи да је живи симбол јединствене манифестације српске омладине, тако да се с правом може рећи да се у њој огледа величина историског дела владе генерала Недића, која је у овим тешким

тате који могу служити на част. Својом замисли и својим рукама од ледине направили су напредно газдинство, обрадили, уредили и за углед начинили четрнаест хектара земљишта, на којима је свака стопа оличење воље и плана расне омладине.

Упоредо са привредним пословима, ови сада потпуно исправни омладинци, снажно су и

гли, јер посртање српске деце било је тренутно, те чим је очински прихваћена од генерала Недића, чим јој се истински изишло у сусрет, чим јој се омогућило да се сама покаже на делу, омладина је пошла путем српске историске нужности.

Омладинци у овом Заводу у присном су општењу са елитним претставницима српске мисли, долазе у врло чест сусрет са научницима и људима од акције, који их несебично упућују да иду стазом која их води у крило поштених и радних људи, тако да ће бити и они исправни и радни грађани своје земље, а не заблудели људи на које се указује претом и на које пада жиг издаје народних интереса.

Организација рада и самога живота у Заводу је беспрекорна. Она потсећа на најмодерније радне омладинске колегиуме, и што се даље иде, васпитни и радни систем све се више усавршава, све више подешава пожртвованости и радном елану заводских питомца.

Завод располаже активним школама, а исто тако постоји и огледна школа за основну наставу, у којој се паланачки основци припремају за пријемне испите. Међу питомцима влада другарско осећање, атмосфера је увек ведра, јер ови млади људи осећају да су очински прихваћени, да им је отворен пут будућности, часне, поштене и радне, те с вољом напрежу своје младе мишице да од Завода створе центар и расадник традиционалног српског подмлатка.

Министар Јокић у пратњи управника г. М. Поповића обилази Завод у Смед. Паланци (Фото: Државна пропаганда)

и хастичним временима основала Завод и наменила га да буде расадник традиционално изграђене омладине.

Ко је у недељу присуствовао тој свечаности јасно је могао да увиди да је национална мисија Завода у потпуности успела.

Не само да су омладинци и омладинке, смештени у Заводу, идејно преоријентисани, него су они својим прегалаштвом, својом вољом за правим животом и мушким радом, постигли резултате за које се може рећи да могу бити узор омладинског деловања.

Дошли су на голу ледину, али су одмах засукали руке, обазрели се лево и десно, и својим бистрим очима увидели шта им ваља чинити. Запели су искрено, знајући да ће радом преобразити и себе и голу ледину, па су за кратко време постигли резул-

стакли идеју штедње, образовали задругу, отпочели са капиталом од стотину-две динара, а сада је задруга достигла обрт од 1.400.000 динара.

За младиће, од којих су неки били по мрачним казаметима или по логорима, настаје нов живот, радан, националан и задружан, живот испуњен најлепшим одликама чисто српске традиције, живот користан и себи и другима, живот правог српског исправног омладинца.

Заклетим непријатељима српског народа ишло је у рачун да отргну синове славних отаца од родне груде, да их онемогуће за истинску службу својоме народу и својој отаџбини, да их упрегну у слепу и сервилну службу својим рушилачким циљевима, упореним против животних интереса српске нације. Али ако им је то ишло у рачун, они га нису пости-

ДОГАЂАЈИ НА РАТИШТИМА

Стаљинова нестрпљивост

Хопкинс је ових дана изјавио да ће рат трајати још две године. На ту његову изјаву оштро је реагирао московски лист „Рат и радничка класа“, који је сада најуглашенији совјетски орган, јер претставља синдикалну интернационалу. У том листу изишао је чланак у коме се потпуно јасно и бескомпромисно поставља захтев да коалиција Британоамериканца спречи одуговлачење завршетка рата. Бољшевички лист, без и најмањег увијања, каже да је потребно да се рат неодложно заврши.

На завршетку овога значајног чланка совјетски орган тражи „позитивне одлуке“, које би могле да скрате рат. То је опет совјетски захтев за успостављање једног правог „другог фронта“ у Европи. То је опет једна совјетска „негативност“: Британоамериканци већ су толико труда уложили да образложе Совјетима зашто не могу да проливају британску и америчку крв, а ти бољшевици никако неће да прихвате господску логику Лондона и Вашингтона.

Као пандан овоме чланку у часопису „Рат и радничка класа“, ових дана у америчком часопису „Нју уик“ изишао је чланак америчког адмирала Прата, који се бави ситуацијом на Пацифику. Овај амерички стратег предвиђа да ће рат трајати до 1949 године. У том погледу Прат није најспорији стратег коалиције. Има таквих који мисле да је потребно 14 година док Британоамериканци оборе Јапан.

Таква прорицања (то су више прорицања него озбиљна значајка предвиђања) не воде рачуна ни о психичким, ни о економским чењеницама које утичу на интензивност и на трајање рата. Према америчким подацима о коштању ваздухопловних напада на Немачки Рајх, излази да сваки амерички грађанин мора да буде оптерећен свотом од по 9 долара дневно само за покриће трошкова око извођења аеро-тепора.

Код Енглеца постоји друга негода. Код њих није у реду ратни морал. Просечан Енглез све више и више осећа да се Британија бори за америчке или совјетске интересе, а жртвује своје интересе без и најмањег обзира према садашњој и будућим генерацијама. Не може се још говорити о некој кризи психе у Британији, али се може тврдити да се психа британског народа налази пред тешком кризом.

У Совјетској Унији, и поред територијалних успеха постигнутих у току последње офанзиве, влада таква ситуација у којој се даје назрети и психичка и економска криза. Психичка криза најбоље се види у томе што Стаљин на унутрашњо-политичком фронту мора да попушта како би био докључе подобио народне масе за своју страну. Комедија са патријархом, која је углавном одиграна ради спољно-политичке употребе, ипак има и унутрашњо-политичке сврхе, јер има за циљ да прикаже совјетском народу да је бар неколицини попова у Москви дозвољено да се моле Богу. Народу то остаје и даље недозволјено, и зато народ не верује у Стаљинову еволуцију, зато се народ и буну у Совјетској Унији и зато у многим деловима земље има многобројних одреда који се наоружани боре против Стаљинове власти.

Паралелно са поштрљивом психичке кризе у Совјетској Унији, поштрава се и економска криза. Стаљин је сада морао да нареди да се 20% радништва у индустрији пребаци у црвену војску.

Наравно, да при таквим окол-

ностима Стаљин мора да се жури са завршетком рата. Међутим, сав ток догађаја на европском ратиштима доказује да Европа ни на пролеће неће бити озбиљно нападнута од стране непријатеља. Немачка одбрана на Истоку пружа могућност задржавања источног непријатеља на великом одстојању од граница западне Европе. А немачка снага и коалициона тврдост на медитеранском ратишту чини илузорном сваку наду коалиције да ће се на пролеће створити један фронт који би угрозио запачну Европу са југа.

Британоамериканци у Италији и даље воде операције под вођством „генерала Полако“. Ни у области Напуља, ни с друге стране Апенина они не смеју да пређу у енергичну офанзиву, јер свуда наилазе на веома вешту тактику Немаца. Британоамеричко напредовање међи се метрима, и зато цела та Ајзенхауерова „инвазија“ постаје конфузна. Британоамериканци и сами виле да италијански терен не пружа могућности за стварање „другог фронта“. Зато се на површини јавног интересовања опет појавило питање искрцавања на западној обали. Утицајни енглески лист „Обсервер“ одређено и недвосмислено пише да у току идуће зиме Британоамериканци не могу извршити искрцавање у Западној Европи. У вези с тим питањем претстоји, изгледа, велика битка на московској конференцији.

Американци намеравају да у Москви бију још једну битку. Они су се потпуно разочарали у своју стратегију постепеног освајања острва на Пацифику и зато од Совјета захтевају пристанак за успостављање америчких база у Сибиру а за ратне потребе против Јапана. Говорећи о том захтеву који поставља генерал Мек Артур, амерички коментатор Карел Биндер у часопису „Разон“ пише да Стаљин нимало није заинтересован да изазове рат против Јапана. Зато нема изгледа да ће Мек Артуров захтев бити испуњен.

У овом захтеву видимо разочарење америчког стратега у могућности рата на океану. Артур има право. Америчка морнарица је изгубила у борби против Јапана 690 јединица (већином потопљених), док су Јапани имали у току рата штете само на 96 ратних бродова, (од којих је један део потопљен). Може се рећи да је америчка предратна морнарица цела отишла на дно океана.

Пошто је доживела такве губитке, америчка оружана снага не може да се нада већим успесима амфибијалне стратегије, и зато сада мисли да треба добити базе у Совјетској Унији за ваздушне нападе на Јапан. Апстрахујући то да Совјетска Унија нема рачуна да се завади са Јапаном јер би изгубила поморски пут којим добија оружје и храну из Америке, треба имати у виду то да Сједињене Америчке Државе уопште имају тешкоћа са даљим развојем ваздухопловне стратегије.

У току јула, августа и септембра америчко ваздухопловство над Европом је изгубило 28.000 авијатичара. У последње време просечни губици постају сваки даном све већи, јер је Немачка ставила у дејство ново организовану противваздушну одбрану. Када се могло за 72 сата оборити 208 авиона, већином четворомоторних, онда значи да је немачка ловачка авијација добила нове и савршене авионе са новим и савршеним оружјем. То значи, такође, да је немачка противавионска артиљерија добила сада нову тактику, која

претставља сигурну гаранцију против ефикасних непријатељских напада.

Британоамериканци су се разочарали у своју стратегију на Пацифику, у своју инвазију преко Италије, и у своју аеро-терористичку делатност. Совјети нису постигли успех који су очекивали. нису сломили снагу и дух немачке војске. Међутим, њихова војска толико је искривила да мора да се попуњује на рачун радништва неопходног за ратну индустрију. Један шпански лист, „Сур“, који излази у Малаги, пише о ситуацији на Источном фронту и износи чињеницу да су Совјети изгубили до сада 20 милиона људи, а да немачки губитци нису још достигли 1 милион војника. У рату је тешко оперисати са потпуно тачним подацима. Али, свакако је несумњиво да су совјетски губици многоstrukо већи од немачких. То се види из многобројних извештаја о детаљима појединачних борби.

Ових је дана у једном таквом извештају јављено о борби на обали Дњепра, где је већи одред бољшевика изпао једну чету СС-дивизије „Мртвачка глава“. Ова чета после борбе, која је трајала целу ноћ, и у којој је она прешла у противнапад, отепела је непријатеља, наневши му тешке губитке. Идућег дана ти губици су могли да буду пребројени: на бојишту је нађено 420 мртвих бољшевика, 20 топова, 39 митраљеза и други рат-

ни материјал. Поменута чета и мала је свега 12 мртвих.

Ова епизода, као и стотине и хиљаде других, доказује да се Стаљину тешко свети његова тактика масовних напада. Са том тактиком он иде у сусрет неминовном тешком поразу.

У перспективи је малаксање Совјета због губитака, малаксање САД због неподношљивог економског терета рата, малаксање Британије из психичких разлога. У перспективи Тројнога пакта је победа.

М. Војновић

Словачка „Брза дивизија“

„Словачки војник зна што се брзи, зна да се у овом рату — са словачког становишта гледано — бори за част и будућност словачког народа и словачке државе. Словачка армија стала је у ред ратујућих народа Европе да би показала да се и словачки народ осећа обавезним, као и остали народи Европе, да заштити Европу од бољшевичке опасности.“

Тако је гласила армиска заповест словачке војске, поводом четворогодишњице самосталности словачке државе, показујући став једне од најмлађих европских држава у борби против бољшевизма.

Већ на дан напада немачких армија против Совјетске Уније, 22 јуна 1941, ставила се Словачка на страну Немачке, и послала на фронт 64.000 бораца, њене мале армије. „Брза бригада“ словачке војске, водила је 25 јуна борбе на Сану, у Галицији, и знатно олакшала напредовање суседних немачких јединица, у простору јужно од Лавова. Неколико дана доцније, 30 јуна и 1 јула прешле су даље словачке пешадиске дивизије словачку границу, у северном и североисточном правцу, следујући „брзој бригади“, ломећи утврђене положаје противника на Сану, и чистећи простор југозападно и јужно од Лавова. За то време продрла је „брза бригада“ готово 1.000 километара преко Самбора, Лавова, Злочова, Тарнопоља и Виноце до Липовеца, водећи најтеже борбе са надмоћнијим непријатељем.

После смењивања из прве борбене линије, претворена је ова бригада у једну „брзу дивизију“, која је попуњена кадровцима обеју словачких пешадиских дивизија, и стављена под команду пуковника Туранца. Остатак ових пешадиских дивизија попуњен је резервистима у једну дивизију, под командом пуковника Малара.

Средином августа 1941, кренула се „брза дивизија“ из својих полазних положаја код Хирова и Лубјена, и узела удела, у ставу немачких армија, у напредовању од Кијева до Ростова. Дивизија је издржала ратно крштење код Василков-Олсанке, јужно од Кијева, и одликовала се у сукобима са повлачећим непријатељем, док није стигла почетком новембра на обалу Азовског мора.

Пошто су Совјети, у другој половини новембра, извршили јак притисак у правцу запада, смењена је „брза дивизија“ са обале, и заузела одбранбене положаје код Зелодока, којом је

ковник Малар. У напредовању до Тарагорога, прелазећи у операцијама преко 1.500 километара, под најтежим условима, моторизирана дивизија била је јако ослабљена, тако да су словачке јединице повучене у одбранбене положаје. Операције приликом одбране, биле су у свакодневним огорченим борбама, сукобима са једним врло активним противником, који је био бројно надмоћан — стављали су отпорну снагу словачког војника пред тежак задатак.

Била је потребна јака рука и јуначки дух, да би се одбацио противнападима непријатељ, који је готово свакодневно продирао у борбене линије, тако да су и стално долазеће резерве биле истрошене. Почетком децембра 1941, добила је „брза дивизија“ наређење, да се повуче на десну обалу Миуса, и да брани простор Голодајевке. Овде је издржала дивизија, добро укупана и благодарећи старању словачких војних установа, без већих штета, зиму 1941/42.

У тим данима су Совјети водили непрекидне нападе, који су за Божићне празнике довели до врхунца. То су биле зимске борбе, са хладноћом од 30 и више степени испод нуле. Број мртвих и рањених дали су доказа за пожртвованост словачких војника. Одбранбене борбе на Миусу продужиле су се, са променљивом оштрином, до јуна 1942. У то време дивизија је попуњавана људством и материјалом.

Команду дивизије преузео је опет генерал Туранец, и са њом узео учешћа у напредовању на Кавказ. Словачке формације нарочито су се одликовале у нападу на Генералскоје, и приликом освајања Ростова и Батајска, својим енергичним надирањем условили повољан развитак опште ситуације, у јесен 1942 достигнути су северни обронци Западног Кавказа. Доцније је ова дивизија под командом генералштабног пуковника и доцнијег генерала Јуреха, наново заузела одбранбене положаје, и верна својој традицији, одбила све покушаје продора непријатеља.

Тешке са губитцима скопчане борбе, у зиму 1942/43 и у пролеће 1943, ставиле су опет тешке задатке овој храброј дивизији. Њени официри, подофицири и војници прославили су словачку оружану силу. Витешки крст гвозденог крста обојице команданата словачке „брзе дивизије“, видни су знак признања за њихове заслуге.

Немачки гренадир у акцији

ВРШЉАЊЕ МРАЧНИХ СИЛА

Кад се претседник владе Народног спаса, генерал Недић вратио са свога пута у Немачку сваки од нас желео је, са свим разумљиво, да сазна са каквим је успехом обавио своју мисију код Вође Немачког Рајха? У интересу српског народа, нису му могли бити саопштени детаљи тога пута, али је следовала изјава генерала Недића, да је он потпуно задовољан постигнутим резултатима. То је био сигнал за наше унутарње непријатеље да одмах отпочну са својом акцијом, јер смирена и препорођена Србија, готова је њихова пропаст. Зато смо ми и очекивали ту подземну акцију мрачних сила, као што је њу нагласио у свом прогласу српском народу и генерал Недић.

Ни он, ни ми, нисмо се преварили. Мрачне силе из шума које разарају нашу земљу већ више од две године, поново се упињу, да по сваку цену спрече срећне последице по српски народ, са пута генерала Недића. Предузимајући разна недела и злочине, они желе, да с једне стране провоцирају окупаторске власти, а са друге да повећају неред и хаос како би нашу земљу представили као узрочника мира и трзавица, а наш народ као бунтовнички народ који не заслужује никаквог призрења и поштовања.

Ми смо тај циљ већ означили. Створити што већи хаос у нашој земљи и не дозволити генералу Недићу срећивање прилика завођење реда и побољшање народног живота. Ништа то није ни страшно, ни неразумљиво у овим ратним приликама. То је политика и борба за крајњи успех те политике на српском тлу. Али је жалосно и несхватљиво, да те мрачне подземне силе налазе подршке међу самим Србима и просто узимају у најам српску крв плаћајући је сувим златом.

Тако несавесни Срби подмирују туђе рачуне и забијају глогов колач животу своје рођене земље. Ти страни непријатељи српског народа гледају по сваку цену да одрже Србе у међусобној завади и да им не дозволе да се ма како сложе. За то их и гурају у борбу једне противу других. На тај начин они повећавају хаос у земљи и од једног мирног народа стварају баука у очима оних, који су му пријатељски наклоњени и од којих зависи судбина наше земље.

Енглеска у томе предњачи. Ми смо и досада поднели многе и крваве жртве за ту енглеску политику и никад нам није доста. Та политика није за нас ништа ново, па није нова ни после повратка генерала Недића у земљу. Она се не мења, остаје увек исто: искористити српски народ до крајњих могућности у одбрани њених империјалистичких интереса и ратних обрачуна.

И ми не можемо порицати, да су је многи Срби одлично послужили. Али ипак постојао је у нас Срба слаби зрчак наде у моменту, кад је Енглеска под притиском болшевичких захтева теслимила Балкан Стаљину а са Балканом и нашу земљу, да ће нас та болшевичко-енглеска трансакција најзад сабити у један јединствени национални фронт, те ћемо се заједничким снагама одупрети пакленом плану да им Србија и српски народ постане плен. Ми смо се надали да је у несрећи то једна срећна околност која ће отворити очи да сви Срби образују јединствени фронт у одбрани противу болшевичке опасности. И цела је ствар била на врло добром путу и због других околности. Тако, Енглеска је гурнула и занемарила Дражу Михајловића и

отпочела са фаворизирањем новог „српског генерала“ неке белосветске скитнице којој су дали надимак „Тито“ и наименовали је за врховног команданта „ослободилачке“ војске на Балкану.

Не улазећи у то, које овај тип, којој народности припада и откуда се створио у Србији, нас интересује зашто се тај тип врзма по Србији? Да нас ослободи? То му сигурно није задатак јер он није Србин, па му је слобода српског народа девета брига. Према свему овоме, бе-

зона је лаж да тај Тито жели ослобођење српског народа и да олош окупљен око њега може представљати нас Србе и неку нашу „ослободилачку“ војску! Колико је нама познато, Тито је један најобичнији агент Москве и комунистичке експанзивности на Балкану и ради за болшевички рачун, те и његова „ослободилачка“ војска представља скуп интернационалног ђубрета у коме су нашли своје право место и српски комуниста. Да би своју мисију лакше спровео у нашем народу, Тито

изиграва у очима наивних Срба неког ослободилачког вођу а његов олош, ослободилачку војску. Ето, то је једина истина у овој комунистичкој маскаради у Србији, која жели да оној комунистичкој сатани у Москви изручи Србију на дар, па макар истребљену од Срба, јер ако не буде било Срба, како он каже, населиће Кинезе. Да би лакше дошао до циља, Тито и његово ђаволово друштво сваки час нам приређују злочиначка изненађења, која се свирепе свете Србима.

време одиграле, јасно нам откривају паклени план који је спреман, као и циљ шта се са тим жели постићи. Масакрирање наше једине оружане одбране и саботажа јасни су докази да су се шумски демони удружили са странцима како би онемогућили узпон Србије и дефинитивно о-здрављење српског народа. Све што ђаволу служи устало је противу српског народа у жељи, да га смрви, да га нестане. Па ипак све узалуд! Жртве ће се умножити, али српски народ ни под притиском удружених мрачних сила, неће више никад скрнути са обележеног српског пута.

Наш претседник владе народног спаса генерал Недић и његови другови, умеће ускоро завести потпуни мир и ред у земљи Србиној. То душмани врло добро знају. Шумски душмани разуму само мотку по глави а српски народ све ово још јасније види, него ми одовуд.

Времена и прилике су се много промениле. Данас се Србија и српски народ спасава мудрошћу а не шумском лудошћу. Пред опасношћу болшевичке инвазије, не само српски, него и сви европски народи морају се ујединити и образовати заједнички фронт одбране под витешким вођством Немачке, која је то часно место извојевала проливајући нештетиме крв својих најбољих синова за спас европске културе и људске цивилизације. То свима нама мора да је данас јасно. Ево последње прилике заблуделим да о свему размисле својом српском главом и да одлуче српским спрем, јер опасност лебди над животом Србије и српског народа.

Дража Михајловић у Ђор-сокану

Дража Михајловић, коме је ова белосветска протува Тито, преотео власт на чак и саму идеју „ослобођења“, напуштен од свог дојучерашњег протектора и наредбодавца перфидне Енглеске, нашао се у тешком и мучном положају. Док га је Енглеска подржавала па кљукала парам и титулама није био у стању да у оној гомили коју је око себе окупио, створи организацију, ред и дисциплину, а тек сада када га је Енглеска напустила, постао је потпуно немощан да буде господар и своје најближе околине. Из оваке ситуације у редовима ове друге „ослободилачке“ војске, резултирао је потпун хаос.

Дражина се наређења више не поштују и не извршују. Његов старешински кадар ради на своју руку шта и како хоће, из чега се рађа нова несрећа по српски народ. Неке паметније старешине остају пасивне и због њих српски народ не трпи никакво зло. Али друге неке његове старешине и официри постали су у правом смислу, ординарни злочинци. Без икакве потребе и разлога, отпочели су са серијама убиства најбољих српских домаћина и младића, добровољаца, једине заштите српског народа.

Трећи опет, врше ординарне пљачке сеоских домаћинстава и личне освете.

Сад тек може Дража Михајловић да направи биланс свог рђавог српског рада. С једне стране међународни олош на челу са скитницом Титом убија, пљачка и заводи српски народ, док с друге стране, његове дисциплиноване гомиле немилосрдно тамане и пљачкају српске домаћине. Залуд он Пилатски пере руке; то су плодови безумне политике коју је спроводио од 27 марта до скоро, за рачун Енглеске. Та политика је десетковала наш народ, завела га у црно и данас још, компромутије сваки успех наших паметних родољуба при спасавању српског народа.

Оваким радом хоће да створе пекао на српском земљишту. Хоће да завлада хаос, нарочито од повратка нашег претседника из Немачке, генерала Недића. За то има крупних разлога, који су сигурно и Дражи Михајловићу врло добро познати. Тако, на прво место долази капитулација италијанске војске, војске оне земље, која је била разлог да се прилике на Балкану нису могле никад средити. Сад се ситуација потпуно рашчистила и срећивање је олакшано.

У томе и лежи успех пута генерала Недића. Чим је тај успех констатован, одмах је отпочела и подземна борба мрачних сила да консолидовање Србије по сваку цену спрече. Ми смо и раније знали а и сада је меродавна изјава Рајха из Берлина потврдила, да Велико-немачки Рајх, никад није имао каквих агресивних намера на Балкану и што се он ипак нашао на овом месту, то у првом реду имамо да припишемо нашој лудој поли-

тици инагурисаној 27 марта а за тим и савезничким обзирима Рајха према Италији, која је целу ситуацију на Балкану комплицирала противно жељи Немачког Рајха. Чим се италијанска војска повукла са Балкана, ситуација је постала потпуно јасна. Србија ће се моћи посветити својој обнови, управљајући сва своја напрезања у заједници са Немачким Рајхом у борби Европе противу болшевичке опасности.

Као што видимо, ово вршљање мрачних сила има у главном један исти циљ и ако су разне буде и рачуни. Те мрачне силе у њиховом раду се сукобљавају, трве и уништавају али својим радом иду ка повећању хаоса у Србији и бацању српског народа у анархију. Њима су се придружили и српски елементи регрутовани из најнижег олоша као: бивши робџиши, пљачкаши, разни криминални типови, нерадници и проститутсане жентураче. Тај олош баш и представља егзекутиву мрачних сила којима се они издашно користе.

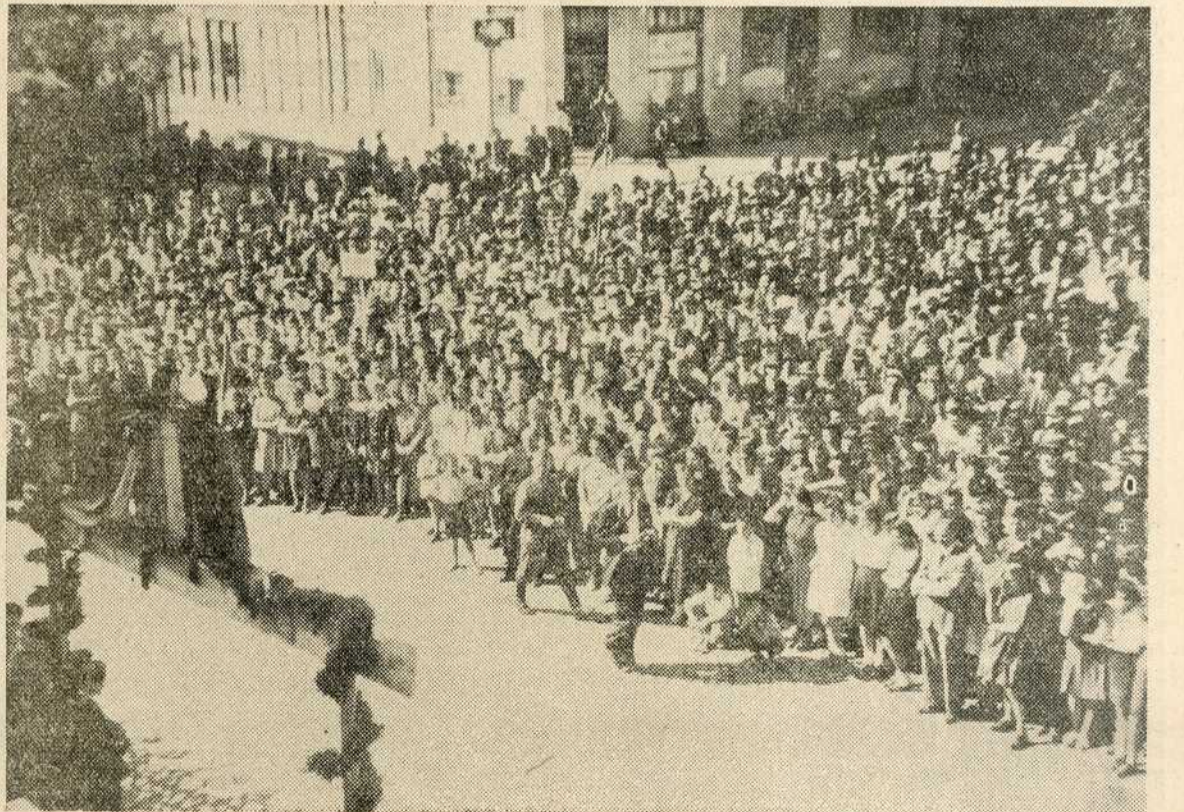
То су прави гробари Србије и српског народа који истрајно раде на копању раке у коју желе да нас све заједно спусте. Ту вера и народност не играју никакву улогу, ту је демократско начело „једнакост и братство“ дошло до свог пуног изражаја. Ове елементе спаја и унифицира један заједнички дух дух склоности на вршење злочиначких дела. То је друштвени шљам који представља вечиту опасност за српски народ сада, па и кад се рат сврши, ако би успео да се у нашу средину врати. Вероватно, да немогилаости овог српског друштвеног шљама имамо да благодаримо,

што анархија у нашој земљи тако дуго траје.

Ето узрока трагедији српског народа. Ето тих подземних сила које су се по несрећи угњездиле на српском тлу, у средини српског народа и од мирних шумадских села, стварају пакао. Има две године како ове мрачне силе разривају моралне темеље на којима почива српска заједница. Две године како пале, руше, убијају и провоцирају нашу земљу и народ. И напослетку, ето већ две године како је српски народ приморан, да ове своје душмане храни и чува зато, што је голорук и незаштитен.

Зато српски народ, две године пати и мучи се као црв под кором, да би сачувао голе животе од ових харамџија и убица. И ови зликовци и паразити не нађоше плодније земљиште од нашег, где би развили свој сатански рад! Не нађоше ни другу државу, ни луђи народ, него нашу и српски народ, те воде врзино коло, чији цех плаћа наш народ, обиљем своје крви. Судбина је тако хтела, да су наше некад срећне народне заједнице створиле друштвену трулеж и на њу намамиле ове чина, да се разбашкаре у нагомиле страних уљеза и штетној земљи, да би њихов пир Срби плаћали патњама, сузама и животима.

Не може се човек отети логичној претпоставци, да у саботажи која се одиграла код Атексинија и оних убиства код Брџине Баште, нема узрочне везе? Из догађаја последњих дана ми смо црпели доказе за наша твђења, као што смо са тим догађајима били инспирисани да уложимо наш протест пред целим просвећеним светом. Многе ствари које су се у последње

Окружни начелник у Пожаревцу г. Ђ. Маринковић сабаштава народ (Фото Држ. пропаганда)

Успешан рад Националне службе за обнову Србије

Радна обавеза под именом Националне службе за обнову Србије уведена је код нас у најкритичнијем времену нашег народног живота. Она је основана у Србији после изгубљеног рата, а што јој даје посебан карактер и после избијања тешких унутрашњих нереда.

Створена у таквом времену Национална служба носи печат озбиљности прилика из којих је никла, као и схватања тежине наше стварности. Она је израз воље и надчовечанских напора једнога народа да помоћу рада исплива из хаоса материјалног, моралног и националног беспућа, и да на тај начин створи нову свест о вредности рада и нову свест о себи самоме.

Национална служба створена је са задатком да изврши пре-васпитање омладине, нарочито интелектуалне, путем физичког рада за заједничке интересе народа и земље. Према томе, она има васпитни карактер и служи се физичким радом као главним средством своје васпитне делатности. Таквим радом Национална служба доприноси не само васпитном подизању омладине већ и напретку земље.

Национална служба прилази, дакле, физичком раду као средству привредне обнове земље и као специфичном средству васпитања омладине, што претставља њен крајњи циљ. Физички рад добија од нас особити значај због специјалних материјалних, друштвених, политичких и моралних прилика под којима живи наша омладина. Прилази се физичком раду као педагошком средству преваспитања омладине, јер такав рад утиче градивачки на осећања, сређује и уразумљује људе, отвара им нове хоризонте и оспособљава их за већу самокритику, социјално расуђивање и државотворство.

Националној служби за обнову Србије стављено је у задатак да код омладине створи појам о значају, важности и часности самога рада, затим да створи између разних друштвених класа осећај другарства и међусобне зависности и, напослетку, да варошку младеж приближи осећању за село и земљу. Сва њена настојања имају за крајњи циљ да од омладинаца створи поштене и крајтерне људе, да их привикне на рад и врати на линију националне свести и народних традиција; једном речи да омладинце путем физичког рада за Србију врати Српству, српском друштву, породици и држави.

Национална служба је основана ступила на снагу Уредба о увођењу 17 децембра 1941 године када је њу Националне службе у Србији.

По извршеном попису за Националну службу, пришло се, у току месеца фебруара, организовању првог старешинског курса у Остружници да би се за претстојеће теренске радове обезбедио добар старешински кадар. Упоредо са оспособљавањем старешинског кадра, пришло се постепено формирању радних јединица у Београду састављених од добровољаца. 17 марта 1942 године изашла је Уредба о организацији Националне службе, којом је решено питање унутрашње организације, формације разних јединица начина рада и службених односа Националне службе.

У пуном складу са основном идејом да физички рад има да послужи као средство моралног и националног васпитања омладине, Национална служба пришла је постепено оснивању радних јединица широм целе земље. Прва радна јединица састављена од добровољаца основана је у Београду. Она је започела са радом 13. III. 42 г. Одатле се рад омладинских чета Националне службе ширио по целој Србији.

Рад обвезника Националне службе за обнову Србије углав-

самосталних чета, зимских чета, баштенских водова и сеоских чета, са укупно 32.066 обвезника, вршећи разне радове утрошиле више од 7 милиона радних часова. Све те радне јединице извршиле су током 1942 и 1943 године укупно око 40 разнородних теренских радова у оквиру амелиорационих радова. С. Н.

Уредба о забрани стицања италијанских војних добара и потпомагања италијанских припадника војске и надлештва

Уредба о забрани стицања италијанских војних добара и потпомагања италијанских припадника војске и надлештва Војног заповедника Југоистока, која је објављена, забрањује свако стицање, отуђивање и трговање са италијанским војним добрима. Ова Уредба има повратну важност и односи се на све радње које су извршене од 1 септембра 1943 године до дана објављивања; али она ослобађа свакога од казне које пре објављивања Уредбе отуђивао, стицао или трговао италијанским војним добрима, ако до 15 октобра 1943 године у 12 часова у подне италијанска добра преда најближем немачком надлештву или пријави садашњег поседника.

Даље Уредба захтева од свакога ко год зна да се негде на запоседнутом српском подручју налазе италијанска војна добра, да то одмах пријави најближем немачком надлештву или општинском председнику. Исто тако о овом Уредбом је забрањено оужање скровишта и заштите припадницима италијанске војске и бивших италијанских краљевских надлештава и захтева од свакога ко год зна да се негде на запоседнутом српском подручју ова лица у униформи или у цивилу налазе, да то одмах пријави најближем општинском председнику које ће пријаву одмах упутити најближем немачком надлештву.

За све преступе против ове Уредбе предвиђене су оштре казне па и сама смртна казна, па је потребно да се становништво Србије најтачније придржава одредаба ове Уредбе да не би искусило строгу казну.

БЕРБА ГРОЖЂА

Наши виноградни претстављају велико национално богатство. Услови за наше вино су одлични. Извесне сорте нашег грождја, као на пример смедеревка, уживају светски глас. Чак Француска, највећа винарска земља Европе, покушала је да пресадни смедеревску лозу на своје тле. Па ипак, и поред све стручне неге, то грождје на француском земљишту није дало оне резултате које код нас даје. Што наше винарство, упркос томе, није давало раније оне резултате које је могло да да, кривица је до тога што му нису обрађали готово никакву пажњу ни надлежни фактори, ни сам произвођач.

ПРАВИЛНА БЕРБА

Од времена и начина бербе много зависи будући квалитет вина.

Кад се рок за почетак бербе одређује од ока, могу да настану штетне грешке. Берби не би требало ни у ком случају приступити пре него што се претходно утврди количина шећера и киселине у шири. Та испитивања најбоље обављају енолошке станице, којима произвођач треба да се обрати, у колико саме власти не одреде време бербе.

Пре почетка бербе морају се извршити све потребне припреме. Треба припремити алат, корпе, кофе, шафољчиће и ножеве. Металне судове премазати изнутра масном бојом. Све судове испрати врућом водом.

Треба настојати да се берба обави по сувом времену. Киша и роса могу да смање шећер са 2 до 3%.

МУЉАЊЕ И ЦЕЂЕЊЕ

Муљање у самом винограду није препоручљиво, на првом месту због тога што може одмах да наступи алкохолно врење, које има неповољне последице. Раније се грождје муљало гажењем или ракластим дрветом. Сада је добрим делом замењено нарочитим справама, т. зв. муљачама, којих има више врста. За мање винограде најчешће се употребљавају ручне муљаче са два ваљка.

Грождје је родило
(Фото: Државна пропаганда)

Дрвени ваљци нису за препоруку, јер се брзо кваре. Препоручљивији су, ма да много скупљи, ваљци од алуминиума или гвождја. Гвоздене ваљке треба претходно премазати лаком, да не би наступио прни прелом.

Од 100 кг. грождја добија се просечно 75 кг. течности и око 25 кг. комина. После муљања одваја се отакањем течност од комина. Међутим, у тој комини остане још око 20 до 30% течности, која се може истиснути цедницом или пресом. Ово цеђење врши се за бело вино одмах после муљања, за ружицу 1 до 2 дана после муљања, а за црно вино тек пошто се врење заврши.

ПРИПРЕМАЊЕ СУДОВА

Од нарочитог, често пресудног значаја за будући квалитет вина су судови. Судови могу бити дрвени, цементни и метални. Код нас су највише у употреби дрвени судови. Најбољи су од храстовог дрвета.

Здраве, скоро испражњене судове треба испрати хладном водом, четком и ланцем за прање. Здраве судове који су лежали празни треба излужити водом или још боље раствором соде. Нарочиту пажњу треба обратити чишћењу плесних судова. Такво буре изриба се добро четком и хладном водом. После тога се осуши и затвори. Затим је најбоље употребити креч за бурад, калцијумбисулфид, коме се после три до четири дана дода 1% раствора сумпорне киселине и буре добро проваља. Раствор се остави у бурету још 3 до 4 дана на се проспе, а буре испере врелим раствором соде 2%. Најзад се испира хладном водом све док не истекне бистра и без икаквог мириса. Ако су бурад јако плеснива овакав начин испирања мора се поновити.

Националци одушевљено раде,

(Фото: приватна својина)

СРПСКИ ДОБРОВОЉАЦ

Нове снаге - сигурнији пут

За разлику од већине која се у данашњем вртлогу, услед сваког одсуства идејног става свог, пушта без отпора низ струју променљивих ратних збивања, која је тако често ковитла у месту, удара о хриди, враћа натраг и вуче у страну, добровољци су од првог дана своје борбе сагледали јасно трасу целог свог напорног пута, који морају прећи да до жељеног циља дођу.

Без мржње, одмерено и мирно, али одлучно, они тим путем иду ево већ две године.

Снажним замахом пресецају побеснеле валове несвесне и бесмислене узбуркане гомиле и остављају за собом широку и моћну бразду у коју се полагају, али сваки даном све више, уливају струје многих који у тој моћној бразди осећају једини сигуран канал који ће их избавити бесмисленог и сулудога витлања и крварења.

На кормилу тога брода, чију моторну снагу претстављају добровољци, ставио се Милан Недић, председник Владе народног спаса.

Мирним и одлучним погледом будно мотри он у вирове, струје и хриди преко којих мора провези народни брод. Свестан да му моторна снага неће никад отказати, он ведро гледа у мучну, али завршну етапу напорног пута, иза које он, са орловског места свог, већ јасно сагледа луку мира у коју ће довести свој брод.

Али као брижни домаћин он мора да се стара да кроз сву ломљаву и хуку догађаја који долазе изведе не само неопштећен мотор и брод, него да на броду и за бродом доведе у ту луку васколики српски народ.

И у колико су опасности у завршној етапи веће и судбоносније, у толико је и брига његова већа.

Да би се дело спасења у потпуности извело потребно је да бразда коју брод, пресецајући вртлоге, засеке за собом, буде тако дубока и толико широка да умири и паралише безбројне струје и вирове који се бесмислено окрећу у ковитац, и не само да их умири, него да снагом замаха свог покупи све те растурене снаге што се данас троше бесмислено и сулудо и да од њих, тако окупљених, створи снажну струју општесрпског животног пута.

А да би се то постигло рад мотора, те живе покретне снаге, мора бити појачан. И он ће се појачати.

Добровољци ће показати да је снага њихова, зато што из љубави извире, огромна и да су они спремни на још веће жртве и прегнућа.

Повећање интензивитета, као и повећање броја елемената у мотору, учиниће да се жељени циљ постигне; српски народ пребродиће сва искушења и препреке на путу свога новог рађања.

Инж. Драгутин Јакшић

Српска национална омладина

На мукотрпној историји рода свога изграђује се данас под тешким и мучним условима нова српска омладина, која својим животима крчи пут Новој Србији. Није то она омладина којој су узори и идеали били лажна демократија, рушилачки марксизам и комунизам. Ова омладина не може се поредити са оном универзитетском омладином у бившој Југославији, која је својим дефетистичким радом припремала морални слом нашег народа.

Национална српска омладина запојена је прегнућима и несебичним делима пуним самопожртвовања нових српских родољуба који попут Лазара, Марка, Стевана Високог и других светлих имена српске историје остварише данас у народу своје да би му сузе, патње и боле ублажили. Та омладина определила се за генерала Недића гледајући у њему новог оца Отаџбине. Ничег она заједничког нема ни са комунистичком омладином чије су очи упрте у Москву а исто тако ни са демократском која уво своје стално држи на кратком валу радио Лондона.

Права српска омладина жели да снажним налетом свога националног духа сатре све оне негативности које су кроз партије, марксизам и комунизам биле ухватице корена у нашем народу. Свој рад национална омладина хоће да заснује само на позитивним вредностима свога српског духа, традиције, патриархалности и задружности који су најбитнија обележја наше националности.

Нова српска омладина је и далеко од помисли да се служи у свом раду методама оне претпустичке омладине, која је слушајући злотворе Српства, свесно народ гурају у провалију. Методи таквог рада ненационалне омладине огледају се данас у тешким патњама српских мајки, жена и сестара, које су у прно завијене и које над неохлађеним гробовима оплакују своје миле и драге. Ти најпоштенији

синови српског народа пали су од злочиначке руке било комуниста, било самозваних националиста којима је блискији Лондон од Београда.

Начин на који су убијали српске домаћине јесте страшнији и језовитији од оних убистава, која су чинили прогонитељи хришћана у првим данима његовог постанка. Чак ни Чека комунистичка није са таквим терором уништавала руски живаљ, као што су комесари разних комунистичких одреда у Србији то чинили. Клање, тестерисање, спаљење соли и пепела у живе рање карактеришу најбоље оне крви су се у име најнижих људских страсти одавали интернационализму и космополитизму.

Нова српска омладина свесна је почињених недела и зато потпуно одбацује туђинске идеологије у име којих је вршена совјетизација лепе српске груде. Она неће идеал који нема никакве везе са Српством, Светосав-

љем, Косовским духом и традицијом. Та омладина која се несебично ставила у службу генералу Милану Недићу жели да кроз националне идеале извојује боље и сретније дане мукотрпном српском народу. Нова национална омладина не зна ни за Москву ни за Лондон.

Српска омладина задојена Светосављем и Светим Лазаром жели да истраје у својем светом и узвишеном задатку. Њен идеализам јесте најбоља гаранција победе српске националне мисли. Само кроз истинске српске идеале може се отелотворити жеља генерала Милана Недића да српски народ једног дана са свих страна своје лепе Отаџбине чује милосвучне речи српске обнове. Нова српска национална омладина носи те идеале широм целе Србије и запаја њима васцели српски народ. Са тим идеалима она ће извојевати коначну победу.

БОРА КАРАПАНЦИЋ

Генерал Недић прима рапорт Милоша Војновића храбро погинулог команданта Трећег батаљона (Фото: Васпелни отсек С.Д.К.)

НАЈНОВИЈЕ СА ЛОНДОНСКОГ РАДИЈА

Ми смо давно утврдили да су и инспиратори и састављачи и спикери лондонских радио емисија непријатељи живота српског народа. У задње време, нарочито откако је такозвана „Југословенска влада“, по захтеву Москве, одјурена из Лондона на

лондонском радију, сем агента Пепића, више ниједан по имену Србин уопште и не говори. Пред микрофоном сад се тамо мењају ноторни несрби, а то се да утврдити не само по оном шта говори него и како говоре.

Природно је онда што лондонски радио препоручује Србима одређивање за „небеско царство“ и што сва своја најновија обавештења упућује на то да што мање буде српског народа у простору који Срби тринаест векова настањују. Лондонски радио за то је као поручен...

В.

Нови пут

Када су комунистичке банде загрозиле Србији, „Наша борба“ донела је интервју са г. Димитријем Љотићем: Како ће српски народ изићи из данашњих тешкоћа. Г. Љотић је одговорио:

„Ухватити се у коштац са тим интернационалним и анационалним раком, одупрети се и победити растећу анархију комуниста и разбојника јесте једини пут који нам разум саветује за спас народа, за добро његово и за добро браће наше која данас нису с нама.“

Ж. М. Богдановић

СЛУЖБА ОТАЏБИНИ ИЗНАД СВЕГА

Срба Павловић, студент добровољац, који је погинуо пре неколико дана био је међу првима у јесен 1941 кад се пошло у борбу за стварање реда и мира у Србији, тога предуслова живота и будућности српског народа. Прошле године пок. Срба Павловић пошао је у Хајделберг, у Немачку, да настави медицинске студије. Њему је тамо било добро и сигурно, студије су лепо напредовале, али он није био миран ни задовољан. После краћег времена, он се решава да се врати у домовину и да се опет придружи својим друговима у борби. Најзад је оставио студије и удобан живот, вратио се у своју добровољачку јединицу и онамад је изгубио живот.

Крајем прошле године, С. Павловић је писао својима писмо из којег доносимо ове одломке:

„Ни најбољи утисци у новој средини ни удобан живот, све то није ме могло задовољити. Стално ми је мисао будна на отаџбину, како је тамо и како сад у Србији живот тече. Ноћу ме буде из сна слике из домовине. Виђао сам мајке и децу како гладни, голи и боси пружају руке Србији. Морао сам са стола да склоним фотографију „Мајко Србијо, помози“, коју ми је пред полазак дала мајка, а коју је мој командант снимио (Милош Војновић). Веровао сам да то на мене утиче. Али тада слике мојих другова из борбе почеше да ми долазе у свест. Гледао сам у патње и муке њихове. Грбови оних који су пали нису ми дали мира. Осећао сам се као бегунац, још више као Јуда. Да, заиста, као Јуда. Кроз главу су ми се вртеле мисли да моја домовина још није у миру и реду, да моји другови још падају, а ја далеко од свега тога у удобној и топлој соби спремам себи каријеру учећи да бих добио лекарску диплому, а издржавајући се од новца који моји другови плаћају својом крвљу. И сад ја бих требао да останем далеко од свега тога и то 4 или још више година!...“

Да, рекао сам, нашој домовини треба синова који су свршили велику школу. Али, пре тога треба да будем свестан да су ране моје домовине тек почеле да зарашћују. Ради тога ја не могу више остати овде и враћам се натраг домовини и друговима. Није по среди никаква обична носталгија, а још мање то што ми се овде не би свиђало. Овде имам и топлу постељу и сит сам, нисам изложен ни физичким напорима ни бригама. Ја не бежим од тешкоћа, не плашим се учења или нечег другог. Више него икад моја је жеља да студирам у Немачкој. Ја сам свестан да мојим поступком одбијања стипендије и повратка у Србију можда губим заувек могућност да опет некад наставим студије. Али ја се морам вратити у Србију, иначе осећам да бих сам себе презрео. Сматрао бих сам себе бегунцем и кукавицом, која је, ради личног интереса и удобности своје, жртвовала осећај другарске солидарности са онима који се несебично боре за своју груд и свој народ. Морам се вратити натраг и одмах опет ступити у редове добровољаца...“

И Срба Павловић напустио је студије и удобан живот у Хајделбергу, дошао је поново међу своје другове да с њима заједнички настави борбу, да с њима заједнички дели и зло и добро и све тешкоће и неудобности. И у служби отаџбини и народу пре неколико дана погинуо је...

В. Ђ.

Кад рањених добровољаца...

23 и 24 септембра одиграли су се тешки догађаји код Косјерића и Сијече Ријекe. За свог редовног патролирања по терену, добровољци — припадници Четвртог батаљона Српског добровољачког корпуса — били су мучки нападнути из заседе, те су им том приликом нанети тешки губици у људству. Изгубљено је 18 добровољаца мртвих међу којима и командант батаљона, пешадиски капетан П. Класе, Милош Војновић. Ти догађаји донели су још нових доказа о „националној“ делатности одметника: закљани рањени добровољци налиције су духовног лика тих људи. Известан број рањених добровољаца који су успешно интервенирали осталих делова Четвртог батаљона, који су притекли у помоћ, спасени од дивљачког мучења — пренети су у Београд где се сада налазе у Војној болници на лечењу.

— Отидите до болнице и посетите рањене добровољце. Видећете да ћете чути ствари које ће свакога интересовати нашу јавност. Међутим, да вам нагласим: прикажите ствар онако како је чујете, без улешавања и без мржње. Држите се основног нашег принципа: „истина изнад свега“, казао ми је уредник када ме је обавештавао о том догађају.

На II. хируршком одељењу лежи девет добровољаца из тих борби: Живорад Патроногић, Миљковић Симо, Шабат Милан, Прђевић Иван, Марић Стојан, Томић Анта, Пинтар Марко, Илић Слободан и најтежи рањеник Лазаревић Драгослав. Размештени у неколико соба проводе време, још увек под утиском догађаја код Сијече Ријекe и Косјерића, препричавајући епизоде из те борбе. У време посета њихове собе су препуне посетилаца који заузимају сваки слободан простор. Или седе по креветима или стоје један до другог између кревета тако да се не може ни макнути. Већином их посећују млади људи. Зажарених лица, очију стално усмерених према рањеницима као да гледају сваку њихову реч.

Кад сам ушао у болесничку собу Живорада Патроногића, у којој сам њега лежи још неколико рањених добровољаца, затекао сам је препуну посетилаца. Једва сам нашао места на кревету са рубу тик до главе Патроногићеве. Баш сам га затекао како одговара једној младој девојци на њено питање да ли може да говори без опасности по здравље.

— Када могу да једем целу порцију дневно, могу и да говорим.

Изазвало је то веселост међу посетиоцима, а и рањени добровољци са суседних постела нису се могли суздржати, а да се не осмехну. Патроногић није лако рањен. Напротив, рањен је на два места од митраљеских метака, али је успео да сачува ведрину и добро расположење.

— За „Српског добровољца“ интервју? Врло радо. Причаћу све како се је по реду одиграло, каже ми Патроногић док су сви у соби спремили да у највећој тишини саслушају његова излагања, иако су богзна колико пута то већ чули од добровољаца. Али никада да им пажња попусти и увек они ту налазе нешто што има само да им ојача одлучност да истрају на путу који су изабрали.

22 септембра добровољци крећу према Косјерићу

Патроногић је почео да прича: „Уобичајени су обилазци терена. Више да се уверимо какво је стање на терену и да се утврди да ли, евентуално, не прети

Живорад Патроногић прича како је са 10 добровољаца одолео огромној премоћи бандита којих је било преко 700. ...„Хтели смо да спасемо команданта по сваку цену. Под најтежом ватром смо га склањали“... — прича Патроногић.

на ком подручју, због неразумних поступака, каква опасност становништву. Због карактера таквих обилазака на те инспекције никада не иде много људи. Свога пута кренула су 72 добровољца под вођством команданта батаљона капетана Војновића у правцу Косјерића заједно са војницима.

На путу нисмо приметили ништа нарочито. На целом терену који смо прешли могли смо констатовати савршен ред, као и то да се и поред појединачних покушаја „шумских“ сељаци слабо одазивају и да врше своје редовне послове. Било је то 22 септембра. Истог дана на вече стигли смо до села Варде где смо и преноћили, срдечно примљени од сељака.

Сутрадан ујутро кренули смо даље. У једном кланцу више Сијече Ријекe отворена је на нас ватра. Капетан Војновић одмах је узео у своје руке команду и одмах смо одговорили из свих оружја. Одметници — а то су они били — одмах су обуставили напад, и ми смо напред кренули са свом опрезношћу, спремни да одмах, ако то буде изискивала потреба, ступимо у борбу. Возила су се лагано кретала друмом, док се је људство разделило у две колоне и ишло јарцима уз друм. Знали смо некако интуитивно да одметници неће одустати од своје намере да нас нападну и разбију по сваку цену. Последњи њихови напади на добровољце речито о томе сведоче“.

Ту је Патроногић за час застало у причању. На његовом лицу се појавио грч због болова од рана. Стегао је зубе и покушао да се покрене и да промени положај на кревету. Метак му је озледио кук и озбиљно повредио кост Ади одмах затим се осмехнуо:

— Ништа то није. Него да наставимо. Капетан Војновић држао је чврсто команду у својим рукама. Ниједан човек се није поколебао. После једног километра на нас је отворена паклена ватра и из пушака и из митраљеза. Нисмо били у најбољем положају. Заседа је била тако постављена да ефикасно нисмо могли да одговоримо. Прва мисао свију нас била је да се заштити командант, јер се је он и превише био истакао. Одметници су стално пуштали на нас митраљеске рафале.

Први рањени добровољци избачени су из строја. Први добровољци су ту и погинули. Наједанпут је прошла кроз редове бораца вест: командант је рањен! Био сам случајно поред Милоша. Извините, што команданта зове по имену, али ми смо другови — борци и пријатељи и у добру и у злу. Милош је био погођен у главу, у мали мозак. Крв га је била облила. Страшно га је било погледати. Милош је повививао из ране.

Ми најближи дочекали смо га на руке и пренели у камион. Био је онесвешћен. Под најтежом ватром смо га носили, али свог команданта хтели смо да спасемо по сваку цену. У камиону Милош је дошао свести — али слеп. Његове очи више никога нису виделе. Нису ни примећивале како непријатељи живота српског косе немилоче најбоље српске омладинце, најбоље српске синове, који су под

најтежим условима сваке врсте пошли на терен да спасавају Српство од ишчезања. Али зато је Милош осећао сву опасност нашег положаја.

Командант је са напрезањем покушавао да говори. Најзад сам га чуо:

— Ко је ту?

— Патроногић Живорад, друже Милоше. Загрицо сам се, морам да признам да је то, можда, био најтежи час у мом животу. А када је командант наставио:

— Живораде, противник је и сувише јак. Људство се мора спасти од погоније. Пренеси моју наредбу: „По сваку се цену пробити!“ Стегао сам срце, поносан што имам таквог команданта који ни у најтежим приликама, тешко рањен, слеп и пред смрт не престаје да мисли на нас, на другове из борбе. Ојањена срца сам му одговорио:

— Друже Милоше, настојаћемо. Учинићемо све да би најбоље прошло. Милош је затворио очи. Жив је био. У међувремену наш се положај погоршао. Возила нису имала довољно бензина. Управо толико да се још довезу до Косјерића. На повратак према Ужицима није се могло ни подислити. Дакле, одлука је пала: пробити се према Косјерићу кроз одметнички обруч. По сваку цену, звонило ми је у ушима наређење командантово.

Живорад Патроногић скида завој са своје ране и превидија рањеног друга

Лагано смо се напред кретали. Један друг био је рањен. Завој није имао. Ја сам већ био рањен. Један час сам мислио и тада сам са своје ране скинуо завој и превидио тог друга. Што сам могао друго да учиним? Није било времена за чекање. Под најтежом ватром превидио сам и Лазаревића, као и Илића Слободана, наредника. Оном првом другом, кога сам превидио, цурила је и даље крв. Пришао сам и други пут сам га превидио. При превидијању добио сам куршум у стомак. Известан део је отишао према Косјерићу, успео је да се пробије, док сам ја са још десет другова остао као заштитници. Онако рањен ушао сам у прву кућу која је била недалеко и забарикадирао се. Камион у ком је дежао командант био је под нашом ватреном заштитом. Нисмо могли да га пренесемо и поред свих наших напора.

Одметници су се сателели са свих страна. Неки су дошли и на циглих десет метара. Почели су и да бацају бомбе. Неки брадоња као неки хистерик је видео: „Опокољавајте петоколонише, тако да ни један жив не умакне!“

Одбили смо њихов налет. У то смо приметили да један одметник силази до камиона где је лежао командант и да му је задао два убода ножем у врат, отео му његов фотографски апарат и дурбин.

Напади нису никако престајали. Рано изјутра одлучили смо да напустимо кућу и да ван куће сачекамо појачања. Тако смо и учинили. Изишли смо непримећени и заузели заклоне у непосредној близини, док смо у кући оставили тешко рањеног Поповића. Иако смо хтели да га понесемо, он је упорно остајао при своме: „Ја и онако не могу

да идём. У кући ћу се прикрити и ту ћу сачекати догађаје“.

Између два и три часа изјутра бандити нису отварали ватру. Изгледа да су се спремали за јутарњи напад. У пола четири изјутра отворили су паклену ватру на кућу. Ми нисмо одговарали. Тада су се сјурили кући и на јуриш је заузели. Извршили су детаљан претрес и у неком скривитом месту куће пронашли су рањеног Поповића. Одвели су га свом команданту, нешто га испитивали и после десет минута су га закљали. Спречити нисмо могли. После претреса куће они су је запалили. Из камиона извадили су акумулаторе.

24 септембра изјутра око 10 часова наишла је помоћ из Косјерића и бандити су се повукли и ми смо били ослобођени из тог тешког положаја, завршио је своју узбудљиву причу Патроногић.

Други добровољци који поред

њега леже у истој соби, а који су заједно с њим били у свим тим догађајима стално су упадали и надопуњавали:

— Што не кажеш да смо цело време били без воде, да нисмо могли ни ране испрати

Или:

— Запишите, да је пумпа била у дворишту, а да је нисмо могли користити. Иако су нас цело време одметници позивали да се предамо и да нам ништа неће бити, моралом нисмо посрнули“.

И тако низ сличних упадица. Патроногић се заморно од причања. Видело се да му освежавање тих успомена проузрокује и неки душевни бол. Али све је он то испричао са неким неодређеним смешком, са сузама и болом над тешком трагедијом српског народа, над његовом разједињеношћу која је само од штете Српству.

Ушла је сестра у собу: „Свршетак посета. Време је“.

Напустио сам собу рукујући се са сваким појединачно. Није био ни једног који ми није рекао на опроштају: „Само да што пре оставимо ову болесничку собу и да се нађемо са друговима у батаљону“.

С. П. Л.

Српски сељак и „гибаничари“

Кад су с јесени 1941 добровољци полазили у борбу против комуниста у Србији, онда су им се многи не само чудили него их и исмејавали, бацали се на њих клеветом и сваким блатом. Српски добровољци су добро знали и зашто иду и против кога иду у борбу. Они су знали да црвена аждаја, само ако ухвати маха, прети катастрофом српском народу и знали су и то да се на комунистичкој, односно на партизанској страни налазе међународни бандити, предвођени јеврејима, разбојницима и српским одродима.

После кратког времена страховладе, терора и пљачке партизанске, народ је, свугде где је зло искусио, прогледао и јасно је видео у какву га несрећу гурају партизани и сви они који их, ма на који начин, помажу. У исто време од стране народа дочекивани су добровољци као прави народни синови, као његови спасиоци и заштитници.

Данас се сличне ствари одигравају са оним шумским које је шумадијски сељак прозвао „гибаничарима“. Под другом фирмом, они вршљају по народу и претстављају се као „ослободиоци“. И они врше терор, пљачке и разне злочине и учене. Све оне пак који од њих и њихових зулума заштићују народ ти „гибаничари“ називају „петоколонишима“ и „издајцима“, Али, то не помаже. У многим крајевима Србије народ је већ добро упознао и на

својој рођеној кожи осетио све врсте одметника, а имао је прилике да се упозна и са добровољцима и њиховом акцијом.

Пре неколико дана добровољачке јединице прошле су кроз многа села Западне Србије. Пре но су тамо стигли добровољци, „гибаничари“ су ширили по народу гласове како добровољци долазе да прогоне, пљачкају и убијају сељаке. Многи је сељак и насео овим лажима и било је случајева где су сељаци бежали пред добровољцима.

Али то није дуго потрајало. Сељак је брзо осетио да су добровољци његова деца, његова заштита и његова одбрана и брзо су се враћали својим домовима и својим послу. Као највеће признање, сељаци су одмах давали своје синове за нове добровољачке јединице и није било села куда су пошли добровољци, а да им се није с песмом придружила деца која нова свежа десетина младих и кршних сељака. А кад су „гибаничари“, чувши да су добровољци стигли, покушали да поново дођу у села и међу народ, дочекивале су их метлама и моткама сељачке жене гонети их испред куће као обичне вуцибатине...

Здрава сељачка памет на путу је да победи до краја и „гибаничаре“ и да их се отресе за сва времена као што се отрела и партизанских „новатора“ и „ослободиоца“ с јесени 1941.

Л. Ч.

Организација законодавне власти

— Схватање српских конзервативаца —

I.

У свом чланку о Српским Конзервативцима (ранијим Напредњацима) штампаноме у „Српском народу“ бр. од 24 јула, тек. год., ми смо истакли да је основна идеја ових наших политичара била начело законитости (легалности) и апсолутна и безусловна покорност свију и свакога томе начелу као изразу државе и државне суверености, ових општих културних установа без којих не би било уређења људског друштва, *conditio sine qua* поп мира и реда међу појединцима односно опстанка и напретка народа. Начело законитости искључује, дакле, свако насиље у политици па било оно појединачно или мање или више колективно (преврат, револуција). Српски Напредњаци (Конзервативци) били су, и јесу увек, одлучни и бескомпромисни противници револуционарних теорија Демократије, теорија антиправних и антидржавних па, доследно, према горе реченоме, антикултурних и антихришћанских.

Али, није доста ни довољно учинити ове констатације, нужно је још пронаћи најбоље — у колико је, разуме се, то човеку могућно — систем организовања власти која има да издаје законе. Јер, иако нас, истина, принцип легалности обавезује у сваком случају тј. без обзира на унутрашњу вредност закона (*diva lex sed lex*), ипак једна од најважнијих погодба за што сигурнији прогрес јесте баш та унутрашња вредност закона а ова опет стоји у вези са начином уређења власти надлежне за њихово доношење.

Код овога питања, Српски Конзервативци (Напредњаци) одмах су удаљили из дискусије демократску теорију народне суверености, удаљили су је не само из ових општих разматрања која су била предмет нашега првога чланка о Демократији у „Српском народу“ (бр. од 21 августа ове год.) него и зато што је Србија била монархија. Та чињеница је обеснажавала до очигледности речену теорију. Јер, иако је Српска Монархија била не апсолутистичка већ уставна, опет Народ у њој није могао бити суверен било непосредно било посредно, преко свога Представништва. И, заиста, ово, Представништво имало је само половину Законодавне Власти, док је Владару припадала она друга половина, и онда како је било могућно да Народ односно његова Скупштина буде суверена поред права Владара на *вето*? Шта више, Владар је имао више власти од Народне Скупштине (и Сената: по Уставу од 6 априла, 1901 год., ст. кал., као и по садашњем, од 3 септембра, 1931 год.), јер док је ова имала само један део (половину) Законодавне Власти, докле је Монарх, осим другог дела те Власти, био и носилац, и то сам и потпуно, Извршне (Управне и Судске) Власти. Па ни у самој Енглеској, чија Демократија налази да је доследна својем принципу слобде и самоопредељења народа (*Selbstbestimmungsrecht der Völker*) при свем том што примењује ауторитарски режим над туђим земљама под њеном влашћу специјално у Индији, народ није суверен, мада је постало скоро традиција да Енглески Краљ избегава употребу свога *вето*: главно је да он има овакво право (власт) а равнодушно је овде да ли га он, више или мање, не практикује. Ни у Републикама у којима је Председницима призна то само одложно *вето* (*le veto suspensif*) Народ није суверен, јер дејство једне суверене воље не може бити, правно, ни за време задржано као ни стално откљено.

Теорија народне суверености

водила би томе резултату да би Народно Представништво вршило такву, суверену, власт: оно би, и једино, било и Законодавац и Извршилац закона. То би била установа Конвента, као што је било у Француској за време њене Велике Револуције (на основу своје суверене власти Француски Конвент је судио Краљу Лују XVI и Краљици Марији Антонети, осудио их на смрт и ову осуду над њима *извршио*), један социјално најопаснији систем. Најопаснији јер систем без одговорности, противно и моралном и правном правилу да где је власт ту је и одговорност а где је одговорност ту је и власт: једна свемоћна скупштина значи апсолутну неодговорност, пошто се не може говорити о законској одговорности једне апстракције,

Природа државних закона

Проблем о природи државних закона постављао се још у Античко Доба. Каже се да су ученици Платонових питали свога учитеља да ли су државни закони божанскога или људскога карактера? Питање сасвим на своје месту, пошто од тога како се оно реши зависи и сам проблем о уређењу Законодавне Власти.

Демократија је схватила и схвата људско друштво као један природан, елементаран, појав, као један *substratum* физичких закона: све се и у друштву, као и иначе у Свету, развија по тим вечитим и неизбежним законима, што ће рећи да и друштвени појави и односи, где спадају, разуме се, и државни закони, јесу само резултат опште природне еволуције. Ми смо већ, у своме чланку о Демократији, II. („Српски народ“, бр. од 11 септембра ове год.) видели да Демократија сматра лична права човека као нешто што истиче из саме природе (в. француску

Грписао:

Живојин Перић
професор у пензији

установе скупштине, а поједини посланици опет не могу лично одговорати јер ни један од њих ни је, сам за се, скупштина. Осим тога, скупштина дела као представник Народа те отуда она као таква не може одговарати него само њен властодрвац (казали смо овде већ, у своме чланку о Демографији: *Qui mandat ipse fecisse videtur*), Народ, то јест не одговара нико. То су, дакле, логичке последице те; како смо је већ назвали, демократске фатаморгане о народној суверености: систем владавине без одговорности.

Изјаву Права Човека и Грађанина од год. 1789). Отуда, и државни закони нису и не могу бити дело појединца него су они дело народне масе где се стварају, мењају и прилагођавају времену (*Tempora mutantur et nos in illis*). На тај начин, оно што се зове законодавац у самој ствари није то него је тај посао сасвим други и простији: по демократској доктрини, Законодавац је само један преписивач (дактилограф) ових нормама друштвенога живота које се већ налазе готове у народу и њему, Законодавцу, остаје да то само среди и стави у параграфе. Или, још таучније, и ово последње не треба да буде: не може се метнути у законске чланове оно што се стално мења тј. друштвени односи, они су слични реци која не престано тече и која се не да зауставити. Друштвени живот стално еволуира, он је *ein ewig Werdendes*, као што се то израито вели на немачком, и параграфирати друштвени живот то

би значило спречити његов развој, направити од њега једну окаменотину (петрефакат) и од на рода једну мумију (као што су Французи, пређе, пре Сун Јатсенове Револуције од год. 1911, називали Кинезе: „*Peuple-momie*, народ мумија). И онда, у истини, остала би само Судска Власт и судије који би имали, у својим одлукама, да, према стању правне свести и правних схватања народа у датом моменту, расправљају спорове међу појединцима.

Ову и овакву концепцију о друштву и друштвеним појавима и односима Демократија је примила под утицајем материјалистичке философије француских Енциклопедиста, Француске Револуције и Природних Наука, што је, сасвим разумљиво, значило материјализирање друштва и социјалних феномена као и самих појмова код појединца као чланова друштвених и објеката тих феномена. Да је то било фатално по напредак Човечанства у смислу његовога духовнога и моралнога издицања, што је све више и више доприносило његовим патњама и несрећама, то су обилато показали и доказали светски догађаји у току XIX и XX Века.

До сада речено објашњава нам демократску идеологију да је „Народ извор и утока власти“: по тој идеологији, само народни изабраници односно Народно Представништво могло је и могло би имати и вршити Законодавну Власт, у колико је то било изводљиво с погледом на горе изнесена материјалистичка схватања Демократије. Без обзира, дакле, на културни ниво народне масе која одређује своје представнике па, дакле, без обзира и на исти ниво и ових по следњих. Један систем сасвим антиподан систему Апсолутне Монархије која је, напротив, сву власт била усредсредила у рукама Владара као представника ви-

ше, најпросвећеније, класе у народу, класе интелектуалаца, да употребимо овај модерни израз: та класа била је, дакле, тада „извор и утока власти“. Ово схватање се оснивало на томе посматрању да је народна маса била и сувише непросвећена да би била способна да собом управља: шта више, она је често отпорна према многим новинама које баш њој иду у корист. Отуда и она изрека из тога доба у Француској: „*Les peuples sont comme des enfants, ils pleurent quand on les nettoie*“ (народи су као деца: они плачу кад их човек чисти)! Као и формула: „*Tout pour le peuple mais rien par le peuple*“ (све за народ али ништа помоћу народа), формула која је значила да, ако се власт давала Монарху и његовим сарадницима (интелектуалцима), то је једино у интересу народа и за његово добро. Онако исто као што закони овлашћују родитеље и татора односно имовине и личности малолетника ради среће овога последњег. Монарх је био, дакле, само родитељ или старац своје пупиле, народа. Додајмо да је ово, спиритуалистичко, становиште апсолутне Монархије, које је делимично прешло и у Монархију уставну, резултат утицаја и саме Хришћанске Цркве која је стављала дух изнад материје.

То су, дакле, два разна схватања, аристократско и демократско, основе и подлоге права на власт: прво признаје сву власт само интелигенцији а друго само народној маси. Ово друго схватање, насупротив аристократској девизи: *Tout pour le peuple mais rien par le peuple*, ставља своју девизу: *Tout pour le peuple mais rien sans le peuple* (све за народ али ништа без народа).

У идућем чланку изложићемо гледиште Конзервативаца односно извора и организације Законодавне Власти.

Будући кадар државних и самоуправних чиновника

За успелење ма у каквом, чак најскромнијем занату, потребна је претходна стручна и практична спрема. Шегрти, да би добили оспособљење за свој будући занат, морају да проведу одређен број година на практичном послу, да похађају одређене курсеве, да полажу практичне испите. Да би се неком могла поверити изградња извесних објеката, или руковање извесним постројењима, он мора да има претходну техничку спрему стечену на техничким факултетима или одговарајућим средњим или стручним техничким школама. Да би се неком поверила нега болесника потребно је да претходно сврши стручне болничке или нудијске школе и курсеве. Да би се неком поверило основно образовање омладине потребно је да претходно сврши одговарајућу учитељску школу. Без претходне спреме једно лице може да буде у главном впослено једино као неквалификовани радник на грубим и простим радовима где се тражи једино физички рад.

НЕДОСТАТЦИ ГИМНАЗИЈА

Постојао је до сада још једно звање на које се редовно постављало особље без икакве претходне стручне спреме: то су били државни и самоуправни чиновници, нарочито они са средњошколским гимназиским образовањем, који су улазили у службу као свршени матуранти или несвршени студенти.

Гимназија даје својим ученицима једно широко опште образовање, које претставља подлогу за стицање даљег знања, о-

бразовања и више стручне спреме на универзитетима и вишим школама. Али, гимназија не даје управо никакво стручно образовање ни у ком правцу, а најмање у државно-административном, те се од свршених гимназијских ученика не може ни пошто очекивати да ће самим тим имати основу да постану сутрадан добри административни чиновници. У гимназији не уче се ни основи државног, политичког, управног, судског ни административног уређења, не стижу се ни основни појмови народне економије, финансија, економске политике, а да и не помињемо практично вођење администрације. Гимназија не даје ни извезбане дактилографе ни стенографе. Према томе била је редовна појава да свршени гимназиста, улазећи у државну или самоуправну службу, није знао ни шта је то деловодни протокол, ни како се пресавија табак за писање једног решења, а камо ли како се води статистика, архива, картотека итд.

ПОТРЕБА ДРЖАВНЕ АДМИНИСТРАЦИЈЕ

У нашој новој просветној политици, која је најзад стала на основно гледиште да је потребно спремити у школама што већи кадар стручно образовање омладине, која би из школских клупа по нека знање довољно да одадлах прионе корисном и плодном раду у струци којој се посвећује, повело се озбиљ-

но рачуна и о будућем кадару државних и самоуправних чиновника.

Лоша администрација је уопште једно велико зло за сваку државну заједницу и за нормално развијање њеног унутрашњег живота. Нису довољни само способни водећи људи, који ће путем закона, уредаба и прописа регулисати државни живот, већ је исто тако потребан способан и савестан управни и административни апарат који ће све то спровести у дело онако како је наредбодавац замислио. А баш у таквом апарату наша бивша држава нарочито је много оскудевала и у томе је лежало кључ многих незадовољстава, неправди, па и злоупотреба.

Да би се те грешке у нашој будућности отклониле, недавно је Уредбом Министарског савета решено оснивање прве стручне школе те врсте, Административне академије у Београду, чије је организовање стављено у надлежност и делокруг Министарства просвете.

АДМИНИСТРАТИВНА АКАДЕМИЈА У БЕОГРАДУ

Административна академија до била је већ своје просторије у Балканској улици бр. 4, где се раније налазила Економско-комерцијална висока школа. Академија има ранг средње школе и прима ученике са положеним средњошколским нижим течајним испитом — малом матуром. Њен је задатак да својим ученицима пружи, уз опште образовање, теориску и практичну спрему

за обављање административно-канцеларских и архивских послова у државној и самоуправнијој служби.

У Административној академији предаваће се општи и стручни предмети. Од стручних предмета предвиђени су: уставно право, административно право, наука о администрацији са административном политиком, основи приватног права, кривично законодавство, основи науке о народној привреди, наука о јавном газдинству, финансиско законодавство, статистика са статистичком службом, општа технологија, рачуноводство са књиговодством, манипулативна и канцеларска служба, дактилографија и стенографија.

Треба подвући да се у будуће неће уопште примати у државну и самоуправну службу особље са средњошколским образовањем које није положило дипломски испит Административне академије. Да би се пак дала могућност приступа у јавну службу ученицима који су свршили остале средње школе, оснива се при Административној академији једногodiшњи абитуријентски течај, на који ће се примати свршени матуранти осталих средњих школа, а који ће квалификовати слушаоце као и свршене ученике Академије.

Нема сумње да ова крупна новина у нашој просветној политици претставља велики корак унапред на дефинитивном уређењу и постављању државне и самоуправне администрације на нову здраву основу.

ОРАЧИ

Уз бок и колена њихова
ведрили се први дани,
а можда је и у крви овој
пламен те исте снаге
па се живот бистрином
кроз буру креће.
Силни су увек за плугом,
свежом, благородном земљом каљани.
Тада су ми очи голупски благе
а поглед трепери
на раскривене ледине кад слеће.

Пред вихоре јесенске
ћутљиви излазе.
У рукама им чврсто гвоздени плугови
за њима се јата гавранска слежу,
у браздама се крију,
грабљиво хладне црве налазе.
Излазе блистајући ралом
а изнад погледа им облачни кругови,
препуни дажде,
све више се стежу.

С планине, преко лишћа, хода
октобар модри.
Дах му леден, коса препуна иња.
Бразде се истежу...
Нова се уз стару припија...
С небеског свода
киша сумором ромиња.
Они, још топлије, на плугове лежу,
а тело им, као и земља,
животоносну влагу упија.

Крај њих су лугови
без славуја и цвета.
Набујала вода
преко ногу се слива...
Па ипак:
најслађи им ручак у бусењу бива,
поред сићушног, немог света
што кроз бразде хода.

И виде они:
напорним траговима,
разасутим њивама без броја,
има да никне и узри плод,
пољима и бреговима
моба ће се вихорити песмовита
и благослов преко рода прећи,
а кап свака трудбеничка зноја
награду ће стећи.

Најзад, кад село свију
јесенске магле и лавез паса,
кад сумрак буде мучки пао,
враћају се огњиштима;
и, озбиљни, без гласа,
једу слатки хлеб
који је у њиховим браздама растао;
па, тешки, лежу на постеље од сламе меке
која се у њиховим браздама њихала,
а крепки им сан,
препун лакоће неке,
доноси умор —
у њиховим браздама узоран.

Веселин Филиповић

„ГРДНА РАНА...“

(Из једног писма кћерке Вука Караџића)

„Многопоштовани Гос.
Капетане Саво!

Требало да сам ја Вама још
одавно одговорила на Ваша оба-
два писма којим сте нас у го-
лемој тузи (смрт оца јој Вука)
нашој тјешили; али вјерујте, да
ми до сада никако није било мо-
гуће ни наша мислити а камо
ли што писати, и да и сада још-
те не знам хоћу ли ја икада пре-
болети грдну ту рану којом ме
је црна судбина моја по други
пут (мисли на смрт свога мужа
'Алексе Вукомановића, професора
Београдског лицеја, 1859) уври-
једила срце и живот мој, може

бити за навјек — омрачила! Јер
што ми је било најмилије на ово-
ме свијету, ево сад црна земља
крије, а да ми премилостиви Бог
не даде оно мало дијете, које ме
и разговара, а помало и развесе-
ли, ја не знам, шта би до сад би-
ло од мене.

Хвала Вам на Вашем писму, хва-
ла, велика хвала и на оној крас-
ној пјесми, коју сте незаборав-
љеноме оцу моме спјевали, и ко-
јом нас тужне и жалосне, колико
би онда ико могао, обрадовали!...

Мина Вукова-Вукомановићева“.

У Бечу, 29 марта 1864.

Сиротиновање Вука Караџића

Неоспорно је да Вук Караџић
беше, и остаде, наш највећи ду-
ховни борац и да је збиља цело-
га живота „стварао основе на-
родне културе“. Његово прику-
плање грађе за историју срп-
ског народа показује да је био
најсвеснији савременик ванред-
них догађаја у стварању нове
Србије који догађаји треба да
остану потомству што верније
забележени.

Али колико се велики Вук мо-
рао паштити првих десенија
живота Србије кнез Милошеве!
Као емигрант, после пропасти
Србије Караџорђа, он се нашао
у туђој земљи без игде ичега
сем своје ванредне радне енер-
гије и велике љубави према о-
таџбини. Оптерећен великом по-
родицом, сав у сиротињи и до-
бродушности, није знао за брзе
путеве богаћења. Простодушан и
у великој мери наиван за сна-
лажење у тешкој животной бор-
би, он је имао много горких ча-
сова у животу ради коре хлеба.

Па иако је оскудевао у најве-
ћој мери са целом својом поро-
дицом а дугови га притискива-
ли са свих страна, његова беспри-
мерна делатност на књижевно-
научном пољу није попустила.
То само даје његовој величини
још један особит значај.

И доцнијих година, у дубокој
старости, један савременик беле-
жи како га је срео у некој ба-
њи неугледне спољашности, у из-
ношеној капуту.

У таквим материјалним окол-
ностима, које су ломиле живот-
не полете многих и многих вели-
ких књижевника и научника, ни-
је ни чудо што је Вук често от-
ступао од свога поноса, трпео
извесна шиканирања, чак и нај-
бруталнија вређања оних на ко-
је се, у невољи, обраћао за по-
моћ.

Његова преписка са Копита-
ром, огромна и ванредно инте-
ресантна, садржи обиље матери-
јала о његовом животу. И у
свим тим писмима провлачи се
црна жица злопаћења и намица-
ња краја с крајем.

Да није било те велике сиром-
аштине, зар би он морао дола-
зити кнезу Милошу у Србију, из
које су му обећавали да може
скупљати народне песме уз при-
помоћ кнежеву, а у ствари да
пише и преводи сухопарне и
компликоване законе? Тешко је
и телесно и душевно било Вуку
када је са неким људима мо-
рао сваког дана радити око за-

коне и препирати се с њима, у-
место да скупља књижевну и ис-
торијску грађу што је жарко же-
лео.

Тек када је стигао у Крагује-
вац 1828 године, казали су му
дужност и он је био запрепаш-
ћен, али није се имало куд. „Ја
би најволио, пише Копитару, у
Беч доћи и писати забавник, и,
ако би се могло допуштење до-
бити, новине; али је с оволиком
фамилијом тешко у Бечу живи-
ти. А од литературе наше не мо-
же се човек великој (готово ни-
каквој) помоћи надати.“

Па није само то било у пита-
њу, та оскудица свакодневна. И
жарка жеља Вукова да Европи
прикаже свој народ у правој ње-
говој вредности нагонила га је
да буде у Србији, јер је само ту,
на лицу места, могао прибрати
доказе вредности своје отаџбине
и писати повесницу својих дана
за потомство.

То га је стајало душевних и
телесних трпљења, али вредело
је жртвовати се.

Ма да је кнез Милош стално
обећавао својој „Вучини“ при-
стојно издржавање, ипак је Ву-
ку увек било мало, јер је Ми-
лош мало и испуњавао своја о-
бећања. Оно што је Вук најви-
ше желео од кнеза Милоша, то
је одређивање једне сталне пот-
поре. „Ви знате, пише он кнезу
Васи, да је моја давнашња жеља,
да ми Њива Свјетлост даду пен-
зију, па, колико ми стање здрав-
ља допушта, да купим пјесме и
да пишем... Ако ли они нијесу
ради пензија код нас у обичај
уводити, а они ме могу наине-
новати српским историографом,
или друкчије макар како, само
да имам плату, и да нијесам ве-
зат за овакву посведневну служ-
бу...“ Па ако од пензије не мо-
же ништа бити, нека му се да
извесна отпуснина: „Али вам то
опет кажем: Ако би још и какву
ползу ја народу нашем и Њивој
Свјетлости учинити могао,
највећу би учинио, да ми се да-
де пензија...“

Од руске владе Вук је примао
извесну пензију још од 1826 го-
дине, али Србија му је тек 1835
године одредила скромну пот-
пору.

Тако се злопатећи Вук ипак
није застао на своме путу иако
је имао пуно горких чаша да
испије и у другом погледу, наро-
чито у погледу опхођења надме-
не и неке кнежеве околине па
и самог кнеза према њему. Сима

Милутиновић-Паштрмац, бивши
барјактар у Првом устанку, до-
није је живео на двору кнеза
Милоша, који га је из милоште
звао Амица (турски: Стриц), у-
живао је у кнежевој околини
глас духовита човека.

Кнез Милош се увесељавао
Паштрмчевим досеткама, које, у-
ствари, беху потсмевања најгруб-
ље врсте на туђ рачун. И овај
Паштрмац није пропустио ни Ву-
ка. На сваком кораку, док је Вук
био на положају члана Законо-
давне комисије и претседник су-
да у Београду, Паштрмац, уз че-
сту кнежеву асистенцију, збијао
је, по Вука горке, шале с њим.

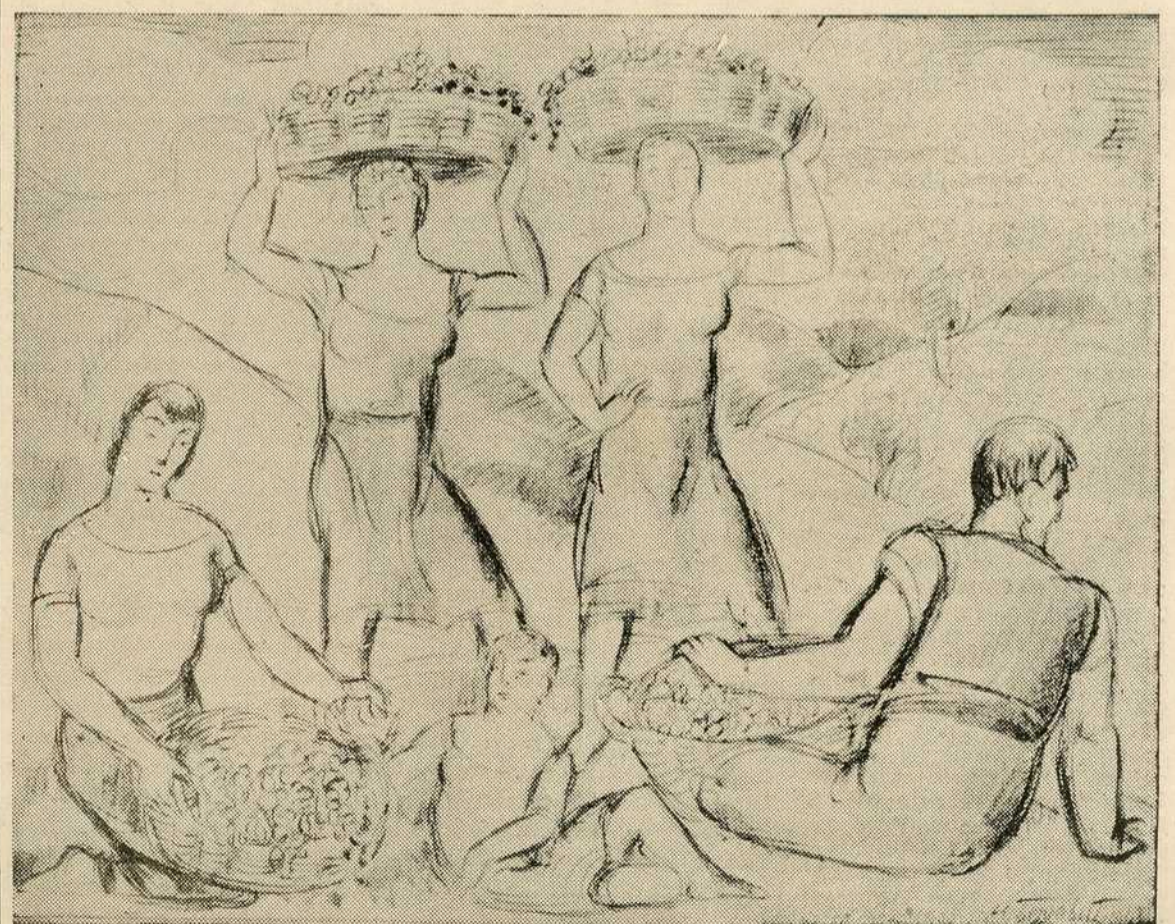
Али, Вук не би био велики да
није умео и имао снаге истра-
жати! Он, кога су у то време бав-
љења у Србији, треће десетине
деветнаестог века, најмоћнији
владари ондашње Европе доче-
кивали и примали са достојнош-
ћу, кога је ценио и лично позна-
вао један Гете, Ранке, браћа
Грим, кога је примао са уваже-
њем претседник Руске академије
наука, који је био присни прија-
тељ великог Копитара, члан Ру-
ске академије, почасни доктор
јенског универзитета и члан У-
ченог друштва у Гетингену, мо-
рао је трпети шиканирања суро-
ве околине кнеза Милоша, па и
самог Милоша од кога је, силом
прилика, био приморан стално
мољкати помоћ и чију је вели-
ку биографију већ био написао
и објавио.

А зашто?

Зато што је Вук, како каже Љ.
Стојановић, „био сав Србин и
Србијанац, и желео је да кори-
сти Србији и да јој помогне у
њено стварању...“ Вук је призна-
вао у својим писмима да би ви-
ше волео живети у тршињкој
кривињари него у палати. Родна
груда је била у његовој крви.
Међутим, није имао среће. „Та-
дашњи управници Србије, а у пр-
вом реду кнез Милош, нити су
њего разумевали, нити су имали
смисла за његове идеје...“ Има ли
чега тежег за једног интелекту-
алног трудбеника?

Родољубље и велика сиротиња
нагонили су Вука да буде — вук!
Да буде очеличен у својој ис-
трајности, да буде и остане ве-
лики.

В. Ф.

НИКОЛА БЕШЕВИЋ: БЕРБА

СИМА ПАНДУРОВИЋ као естетичар

Познато је да је Сима Пандуровић већ у Скерлићево доба заступао и бранио право књижевника да, са истим ауторитетом као и критичари од струке, расправљају теоријска питања и оцењују књижевна дела. Исти захтев понавља Пандуровић и у својим *Огледима из естетике*: „Ми држимо да је повремено претрес главнијих естетичких и књижевних аутора неопходно потребан у интересу споразума између писаца и критике и прецишљавања извесних основних и битних проблема“.

Већ из овога цитата се види да Пандуровић не одриче струч-

ној критици право на опстанак, него пледира за тешњу сарадњу оних који практично раде на уметности и оних који се баве теоријским питањима или критиком уметничких дела. Тиме се разликује од других писаца који постављају привидно сличне захтеве, али чије тражење, на крају крајева, иде не само на то да се и самим писцима дозволи изношење суда о књижевним делима — то право им нико не оспорава — него да се њиховом суду априори, тј. само на основу тога факта што потиче од књижевника, призна првенство и већа компетентност него што припада стручној критици.

О научној критици

Познати су аргументи којима се брани, исто као и разлози које противници износе против овог захтева. У принципу нико не може имати ништа против тога да и писци кажу своје мишљење о општим питањима уметности или свој суд о појединим књижевним делима. Чак би сарадња писаца и критике могла бити од користи, ако би првенствено ишла на то да отклони многе, по заједничку ствар често тако штетне, предрасуде и неспоразуме. Али, једно је јасно: да се за теориски или критички рад траже и од писца оне особине које представљају први предуслов сваког научног рада: стручна спрема и објективност у посматрању и оцењивању туђих дела.

На првом месту, као полазна тачка, потребна је јасна свест о томе да уметничко стварање и критика почивају на сасвим различитим условима и захтевају свој посебан метод. Нико, уста-

критике, у своме чланку *О књижевној критици*, који као нека врста програматичне расправе отвара прву књигу његових *Разговора о књижевности*. Чак нам се чини да Пандуровић, тражећи строго научну критику, иде понекад и сувише далеко, не водећи довољно рачуна о границама које заустављају објективно посматрање и иза којих се научна критика назире као идеал коме треба тежити, али који се због самих предуслова сваког оцењивања може само приближно остварити. Ипак, остаје неоспорно да се тиме критици показује њен прави пут. Али, зар није чудно да захтев за строго научном критиком потиче од човека који је пре свега песник, да управо он најодлучније побија ону врсту критике која презире научне претензије и жели да буде и сама уметност?

Психолошки протумачена, ова чињеница нам најбоље доказује колико је Пандуровић свестан

Уметничко стварање

Природно је да се књижевник, као ни критичар који схвата озбиљно свој позив, не може зауставити на томе да сам створи суд о појединим делима, него да ће, ради бољег оријентисања у сопственом раду или бољег фундаирања својих закључака, осетити и потребу да осветли општа и основна питања која се тичу уметничког стварања. Та тежња не карактерише само модерног књижевника, него је сасвим природна код сваког уметника уопште. Сопствено стварање, као и посматрање дела других уметника из разних историских епоха, побуђују у уметнику потребу да сам објасни, тј. појмовно схвати заједничке тенденције и разлике између свога и туђег рада.

Такво размишљање упућује га у даљем току, сасвим природно, на општа питања о принципу и последњем току, о средствима и највишим вредностима уметности. Треба се сетити колико су сами уметници, и то најчешће они којима се векови диве, својим теоријским радом допринели осветљавању филозофских или научних питања која се односе на уметност. Довољно је потсетити на то да на пример Шилер, славан као драматичар, заузима и у естетици једно значајно место, или да Хорацијева *Поетика* живи и данас, док су толике стручне поетике анахронизми.

Али, ни Данте, ни Гете, ни Виктор Иго, нису зазирали од ове врсте рада. Као они у књижевности, тако су други у другим гранама уметности (Витрув у архитектури, Леонардо да Винчи у сликарству, Вагнер у музици) уложили један велики део свога труда на осветљавање општих проблема естетике и уметности.

Такво стање ствари је сасвим природно, јер одговара једној природној потреби у уметнику као човеку. Ту исту потребу посведочава нам и Пандуровић својим *Огледима из естетике*, у којима покушава да одреди свој став и „баци било нову, било јаснију светлост“ на основна питања о последњем принципу и последњем циљу уметности, о односу уметности према науци и моралу. Све су то питања која се провлаче кроз сву филозофију прошлих векова. Али она искрсавају поново пред сваком човеком који дубље размишља о уметности, њеном значају у животу и њеном развоју у историји.

Суштина уметности

лом, није ове предуслове јасније истакао него сам Пандуровић. Интересантна је чињеница да се он, који се иначе, у великој мери, слаже са Недићевим схватањем о задатку и методу књижевне критике, одваја од њега првенствено тиме што књижевну критику не сматра, као Љубомир Недић, једном засебном граном књижевности, дакле као уметност, већ заступа у наше доба најенергијније потребу строго научне критике.

Пандуровић је ову потребу најбоље доказао, доказујући у исто време и могућност научне

разлике између уметничког и научног става према стварима. Из ове јасне свести потиче његово непомирљиво држање према импресионистичкој критици. Али се Пандуровић није задовољио тиме да истакне и теоријски оправда свој захтев, првобитно уперен против неприкосновености стручне или, боље рећи, стручњачке критике, већ се трудио да и практично, својим радом на књижевној критици, опроба и докаже своју теорију. Један део његових критичких радова прикупљен је у првој књизи *Разговора о књижевности*.

ционалне природе. Уједно емоција одређује вредност уметничког дела.

Ову своју основну идеју, коју Пандуровић заступа и неуморно доказује и у усменим дискусијама, спроводи он конзеквентно и у својим *Огледима*. Полазећи од ње, он доспева у току анализе до двоструког резултата. С једне стране, она му дозвољава да одговори на питање: Шта карактерише праву уметност? Али, иста анализа испуњава, с друге стране, још један важан задатак: она му открива односе који постоје између уметности, научног сазнања и морала.

Претходно се, истина, намеће питање: одакле се добија сам принцип, који служи као полазна тачка, да је, наиме, суштина уметности у њеној емоционалности? До овог закључка се, по Пандуровићевим речима, долази анализом највећих, опште-признатих уметничких дела. Сва су она створена из емоције. У њима је нагомилана највећа количина

емоције. Она чини те су приступачна и увек интересантна свима људима у свима временима. Управо то што се у њима крије неисцрпан извор све нових емоција, обезбеђује им вечну младост и свежину.

Кад је тако утврђен општи естетички принцип, свако сазнање о природи осећања значи у исто време и ново сазнање о суштини уметности. Из самог принципа следује непосредно да права и висока уметност мора бити спиритуалистичка и индивидуалистичка, да је безлична, „неузбудљива“ уметност један апсурд, јер уметност која није дубоко индивидуална негира сама себе. На први поглед је јасно да Пандуровић тиме добија један општи критеријум за просуђивање најразличитијих књижевних програма и покрета. Али, у индивидуалности уметничког дела, изгледа, лежи такође једно ограничење, уколико она привидно искључује опште норме за установљење његовог општег дејства.

Значај уметности у људској заједници

Јер индивидуалном стварању одговара привидно и потпуно индивидуално опредељивање од стране онога на кога продукт уметничког рада има да делује. Кад би се доказало такво стање ствари, не би свака критика сама постала илузорна, већ би се и знатно модификовало наше мишљење о универзалном значају и увек благотворном утицају уметности. Пандуровић предвиђа овакво скептичко аргументовање, али га одбија општом напоменом да ипак постоје извесне опште норме, позивајући се ради потврде на мишљење Љ. Недића.

Расправљајући и доказујући етичку основу уметности, Пандуровић осветљава најдубље и на врло оригиналан начин последњи значај који припада уметности у људској заједници. Тиме што се, опет на основу емоционалне природе уметности, од сваког правог уметничког дела захтева да буде не само спиритуалистичко и индивидуално, него у исто време и дубоко етичко, одбацује се сваки шупљи формализам и осуђују се унапред све теорије које проглашују уметност за луксуз или забавну игру. Овај део Пандуровићевих

Огледа је најинтересантнији и с обзиром на личност њиховог аутора, јер говори најречитије о озбиљности, с којом Пандуровић схвата уметност, њен последњи смисао и њену улогу у човечанству. Слично као Гијо, приписује и Пандуровић уметности скоро религиозан значај: највиша уметност је прожета топлином „универзалне симпатије“ и обасјана зрацима „трансцендентног оптимизма“, и тиме она постаје тешитељка човечанства.

Пандуровићеве *Огледе* садрже још много интересантних мисли и погледа на најразличитија питања која стоје у вези са уметношћу. Али већ овај кратки осврт је, ваљда, довољно јасно показао, како је плодна и далекосежна основна идеја, од које Пандуровић полази: да је суштина уметности у емоцији. Она чини стуб његове естетике, као што идеја да критика мора бити строго научна, чини стуб који носе његову теорију критике. Обе заједно представљају темељ и карактеришу најбоље његов рад на естетици и теорији књижевне критике.

Др А. Шмаус

КАКО ЈЕ ПОСТАЛА „ПРВА БРАЗДА“ ОД МИЛОВАНА ГЛИШИЋА

Милован Глишић, бавећи се као члан пописне комисије у срезу козничком, 1884, провео је извесно време у латковичкој општини, а нарочито у селу Велика Врбница, у коме је и поникла његова прича „Прва brazда“.

Комисија у којој је радио и Глишић, имала је за задатак не само попис људства, већ и разграничење државних и приватних добара и разграничење шума. Овоме и данас служи као доказ у општини латковачкој књига „Разграничење општинске шуме“, у којој, при закључку, међу

ЗА СТВАРАЊЕ СРПСКОГ БАЛЕТА

У последње време опажа се у нашој средини велико интересовање за српске народне игре како код извођача, тако и код публике. Оснивање у исто време у нашој земљи неколико фолклорних балетских трупа и њихове веома успешне приредбе, указују на то да у нашем народу и у играма има веома богатог и привлачног играчког материјала и необично оригиналне и виталне балетске снаге за стварање правог српског уметничког балетског стила. Примећено је да се на свима приредбама ових фолклорних група одушевљавају српском игром подједнако и играчи и публика. То је за овакав један скроман и примитиван почетак веома значајно. Иако ове фолклорне балетске трупе не излазе из оквира једног необично лепог и симпатичног дилетантизма, јер у њима нема професионалних балетских играча, оне ипак добро раде у границама својих техничких могућности и могућности својих редитеља и кореографа, и својим остварењима припремају публику за боља и виша уметничка балетска стремљења и остварења. Српски уметнички балет је на помолу, фолклорне балетске трупе и њихови кореографи притекли су му у добри час у помоћ, да својим радом и одушевљењем истакну вредности српске игре и да за те игре пробуде интерес код наше публике. Сада долази на ред да наши композитори компоунују већа балетска дела у духу тих игара, а кореографи да те балете остварују са добро увежбаним трупама на добро опремљеним сценама.

И Српско народно позориште у Београду до сада је доста учинило за стварање српског балетског стила. Пред сам овај рат појавиле су се на сцени Народного позоришта у Београду неколико стилизованих игара на музику српских композитора, у којима су на видан начин истакнуте многе карактеристике и елементи наших народних игара. Том приликом запажено је да се кроз ту играчку стилизацију до неке захватило и у саму народну душу, иако су овде биле у питању мање сликовите игре забавног карактера.

Играчи ових малих балетских комада добро су схватили и остварили своје улоге, а публика је са одушевљењем све то прихватила инстинктивно осећајући вредност ових скромних почетака остварења српског уметничког балета. Колика је вредност тих малих балетских тачака сведочи и то што се оне и данас после две пуне године извођења налазе врло често на балетским програмима Српског народног позоришта, а публика их необично воли и радо гледа.

У остварењу ових балетских минијатура на основу наше музике налазе се клице за стварање и процват великих српских балета, чије ће садржине такође бити позајмљиване из наше прошлости, из народне књижевности и из народног живота. Велика ризница наше народне књижевности, наше историје, наше народне музике и народних игара и обичаја неисцрпна је и толико разнолика и по мотивима богата, да се скоро сама намеће за такве обраде. О покушајима који су раније у овом погледу код нас учињени може се тек касније говорити када се покажу још и нова остварења, тако да се може учинити упоређење и осматрнути пређени пут.

Оснивање фолклорних група по нашој земљи добар је знак и добра помоћ за стварање српског балетског стила. Само уметничко вођство ових трупа мора бити поверено стручним балетским особама које добро познају наше игре и које располажу таквом способношћу да могу те игре и да стилизују и да их на један виши уметнички начин доводе у једну целину. Затим свака фолклорна група треба да има и свој подмладак састављен од дечака и девојчица између 10 и 15 година, којима би се могли давати и часови из класичног балета, што би увек добро послужило као добра основа за њихов даљи развој у народним и карактерним играма.

Из оваквог подмлатка увек би се могло издвојити све оно што је најспособније за право балетско васпитање и усавршавање по стручним балетским школама. На крају сваке године рада увек би добро било приређивати у већим центрима земље утакмице фолклорних група. У свакој фолклорној групи треба да се нађе по један стручни музичар који би тачно бележио ритмове и мелодије народних игара и

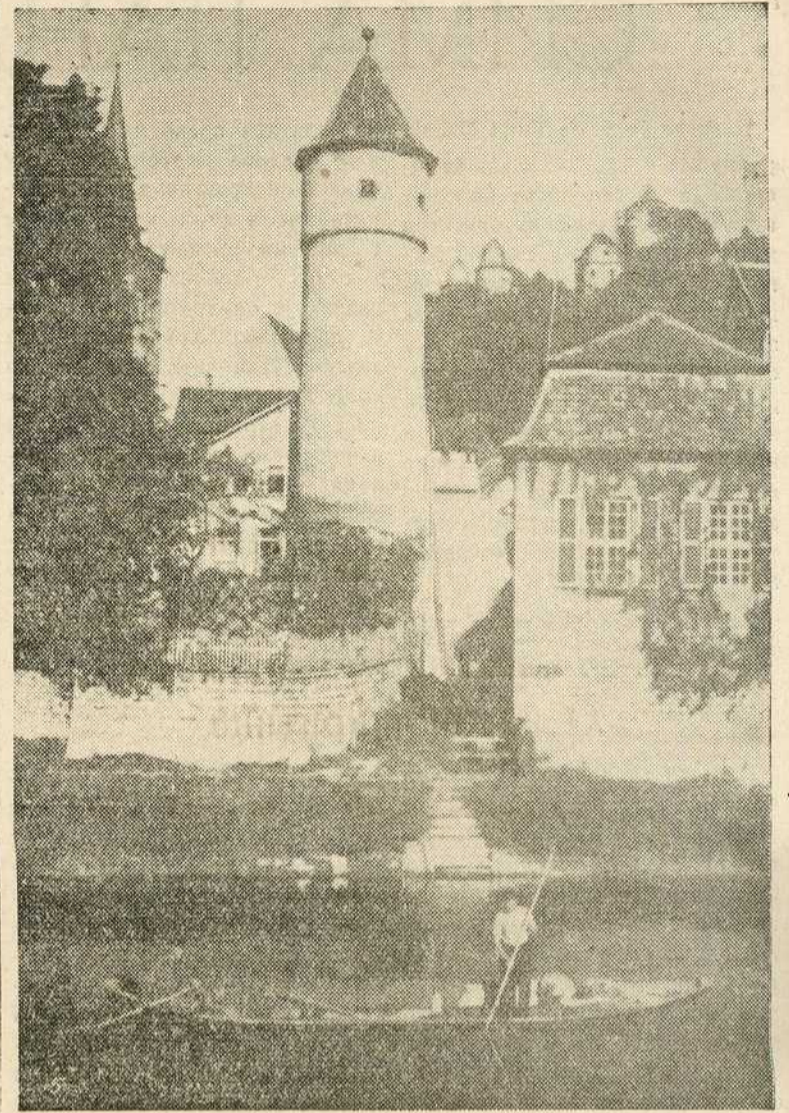
Једна фолклорна група

(Фото: Државна пропаганда)

давао инструкције за њихово музичко обрађивање и извођење.

Задатак професионалних балетских трупа за остварење српског балетског стила много је већи, важнији и замашнији него онај фолклорних балетских трупа. Свака професионална балетска тупа треба да има на првом месту једног кореографа који располаже довољном спремом и довољним познавањем свега напред изложеног, тако да може сваки постављени проблем са успехом да решава. Ти проблеми не могу бити ни мали ни лаки, јер су принципи стварања наших савремених композитора далеко од свих могућих баналности и површности. Главни је проблем добар кореограф, а из праксе се показало да балетске трупе васпитане на класичној балетској основи са једним делом карактерних играча лако схватају и савладају техничке потребе народних балетских стилова. Потребан је само предан и солидан рад па се све може са лакоћом савладати.

Народно позориште у Београду како је раније речено до сада је са својом балетском трупом доста урадило за стварање српског балетског стила. К.

Филм као документ: Живот у једном немачком градићу

(Фото: Уфа)

ФИЛМ — СВЕТСКА СИЛА

До краја двадесетих година нашега века штампа је, другачије још називана седмом силом, суверено владала јавним мњењем. Она је апсолутно владала духовним, а нарочито политичким животом. Позориште и литература, као и остале уметности и наука, имали су само ограничени утицај на стварање јавног мњења, па чак и политички летци и плакати, упркос свога демагошког карактера, нису могли да имају такав утицај какав је имала дневна штампа. Моћ штампе је лежала у непосредном и сталном додиру са публиком, у континуитету извештавања и занимљивом начину изношења ствари.

Пред сам почетак нашега века свет је доживео рађање једног феномена, чију су моћ људи увидели тек у нашим данима али чије су могућности још неслућене: то је филм. Када су се године 1895 у Паризу и Берлину појавиле прве примитивне слике, нико није ни обратио пажњу на нов проналазак, док се штампа једва осврнула на „живе слике“ и сматрала је да не треба да се озбиљно позабави њима; седма сила није у филму видела нову светску силу која се тек рађа и истовремено озбиљну конкуренцију и опасност за њен престиж. Тек много доцније дневна штампа почиње да се озбиљно бави филмом: године 1913 изашла је у новинама прва филмска критика а 1918 један велики берлински дневни лист је одредио сталан стубац који се бавио филмом.

А како данас стоје ствари? Данас новинарство у широким ликовима ствара мост између филма и публике, оно обавештава јавност о свим догађајима и новостима које се дешавају у филмским атељеима. И ако је штампа називана седмом силом, нови фактор филм је у међувремену јасно показао да поред радија има знатан утицај у стварању јавног мњења. Упркос ривалитету који постоји између штампе и филма међу њима постоји најужа веза. Обоје су у

највећој мери једно на друго упућено! И често се једно у другом огледа.

Филм као и штампа из основе се разликују од опште признатих чистих врста уметности, својом наменом и елементима деловања на човека. Како штампа због своје огромне продукције и нарочито начина забаве публике претпоставља увек сензационалне теме, то она нема неке уметничке претензије, као што је то случај са филмом. Ту је основна разлика између штампе и филма.

Непосредним обраћањем и деловањем живих слика на гледаоца, филм је успео да добије фантастичну моћ. Филм садржи у себи три потпуно различита корена, која му, заједно узета, дају неупоредиву динамику. У филму ми истовремено видимо једно универзално публицистичко сретство, једну грандиозну врсту уметности и један ванредан, чак загонетни сугестивни феномен.

Сазнање о филму као уметности која не познаје границе, увек нас изнова потстиче да се њима бавимо. Какве дивне духовне потстреке и идеје нам даје овај проналазак! Техника, уметност и привреда су прави кумови филма, али исто тако и политичар, научник, социолог или психолог су ти који су своју делатност протрли и над филмом.

Можда светска снага филма резултира из његовог специјалног положаја. Филм можемо да посматрамо са три различите тачке гледишта: филм као пропагандно сретство, као врата уметности и као сретство за забаву. Због ове његове разноврсности њему завиде све остале врсте уметности као и штампа и радио. Али он у себи крије и опасност да се расплине. Више него остале форме духовних творевина филм мора да нађе свој одређени пут и да постави себи границе ако неће да се изгуби у хаосу. Ако филм нађе себи одређене границе, онда ми не треба да се бојимо за његову будућност, јер само у одре-

ђеним границама он има своју слободу развоја.

Иако данас има много људи који забаван филм сматрају као нешто што нема сржи — зато ипак многи од њих утолико више цене и воле уметнички филм. Ми волимо живо позориште и разликујемо озбиљну и веселу музику. Ми исто тако знамо да је позориште способно да да врло различите ствари. Али и најбоља бина, најпотпунија инсценирања на „даскама које живот значе“ има одређене границе, којих смо ми данас свеснији него икада пре. И сада долази филм са својим огромним могућностима.

Ко воли претстављачку уметност, тај у истој мери мора да воли филм као и позориште. Једно допуњује друго хармонично и готово генијално.

Отприлике 95% свих израђених филмова посвећени су забавном филму. Остатак отпада на културне филмове, који служе обавештавању и поучи широким народних слојева. Из форме и тематске обраде ове врсте филмова могу се извући закључци о културном нивоу и политичком менталитету једне нације. Ово се нарочито у време рата показује.

Од почетка рата, то јест извесно време пре почетка овог светског рата, у Сједињеним Америчким државама су отпочели све више и више са стварањем филмова у којима се изазивала мржња против сила Осовине. Али неутралне земље имају могућност, пошто им стоје на располагању филмови обеју зараћених страна, да упореде кушачке филмове Холивуда са филмским стварањем Немачке и њених савезничких нација. Немачка није никада стварала кушачке филмове против својих непријатеља. Немачка у својим документарним филмовима никада није хтела да лажно обавештава нити своју нити туђу јавност о некој земљи, већ се увек у првом реду руководила истином.

Др. Курт Вортиг

КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

ЈЕДНА БАЈКА О МОРУ

Херман Герстнер: Велики пут. Издање „Југоисток“ а. д. Београд. Страна 100. Прево с немачког С. Ђорђевић.

Герстнеров Велики пут је занимљива и лепа прича, готово бајка о мору, о пловидбама, о љубави сирових и снажних морнара, дивљих момака, који испод огрубелих лица крију нежну и сентименталну душу песника. Писац нам је овде дао море и морепловце онакве какве смо их одавно, код старих писаца виђали. У његовој причи дата нам је романтично огромних простора зелене воде, са бурама и таласима, који се играју једнако, који на луке у луку пловити циљу који зна само стари капетан. Герстнер је овде дао историју чудну, али истиниту. Она ће се понављати догод постоје људи, у којима тиња чежња за широким плавим просторствима, за непознатим крајевима и далеким светом.

Велики пут је историја љубави и живота морнара Карстена, који воли кћер капетана једрака, старог морског вука. У жељи да јој се приближи, ступа у службу на брод и плови. У путу се упознаје са Жени, тако се зове девојка, изјављује јој љубав. Она га заволи. Отац примећује љубав и отказује Карстену службу. Овај напушта брод. Ускоро за њим одлази и Жени. Карстен за то не зна. Ступа на један брод за лов на китове. Зарађује новац као баџач харпуна, и враћа се у Хамбург да зида кућу за себе и Жени. Довршивши посао, тражи је.

После дугог тражења случајно се срећу. Она му показује њихово дете. Он је одушевљен. Доводи своју Жени у његов дом. Срећни су. Изродили су децу. Подigli већу кућу. Он је капетан. Остарио али га љубав према мору није напустила. На једној војњи, за време једне бурне пловидбе угледа на броду свог друга Јоханеса, који је страдао у једном бродолому пре тридесет година. Јоханес га моли да му исприча свој живот за протеклих тридесет година. Карстен је причао. Описао је доживљаје са Жени и целу своју прошлост. Карстен је срећан што је срео старог друга. Пева му старе морнарске песме. Пошто је завршио са причом увиђа да Јоханес није жив, већ да је утвара која је дошла са дна мора. Јоханес му каже да је дошло време да и он иде у море. Карстену је тешко али увиђа да заиста мора да иде. Полази за утваром, на малом и трошном чуну и не стаје их у зеленим дубинама.

Херман Герстнер је песник. Његова прича о великом путу је песма испевана мору и вечним законима, који морем владају. И ако ограничен форматом приче, писац је рефлексивно дао личности. Карстнер, Жени, Једнооки, Фридолин су психолошки занимљиви типови. Свакако да би њихови карактери у једном роману били пластичније оцртани.

Написати уметничку причу је теже него написати роман. У причу писац мора дати идеју, садржину и личности концизно. Прича се пише у једном надахнућу, и од уметничке вредности испирације зависи њен квалитет. У роману писац може да прави план, да скицира и студира своје личности и радњу и да их до ситнице прикаже.

Герстнер се овде приказао као уметник са једним заиста значајним талентом. Свагом свога причања, стилем и пасивним сликањем мора, стаје он у ред уметника великог ранга. Његов капетан Карстен је као јунак из нордских митова. То је северни бог који се смрти не плаши, већ полази у дубине мора свесно и одлучно, јер је то његов пут у вечност.

Превод С. Ђорђевића примеран. Опрема књиге заслужује пажњу.

НАЈНОВИЈИ БРОЈ ПРОСВЕТНОГ ГЛАСНИКА

Просветни гласник. Год. LIX, број 5-6, Мај-Јуни 1943. Уредник др Ф. Медић, професор универзитета. Издавач Велибор Јонић, министар просвете. Београд 1943. Стр. 141-228. Цена 20 дина.

Овај наш најстарији културни часопис, гредећи стазама озбиљне а популарне просветне акције, изишао је ових дана у дво-броју, и као увек с пробраним материјалом. Доносимо у најкраћим потезима садржину његових чланака.

А. Станојевић: На Великој школи у 1883-1887 (Успомене).

У овим успоменама се говори о организацији Велике школе, њеној подели на отсеке, о предметима који су се предавали на сваком отсеку о професорима као научницима, гостовницима и јавним радницима, о односу између професора и студената, итд. Оживљује се једном речи цела интелектуална атмосфера која је владала на том нашем првом Универзитету, о коме се изгледа није сачувао ниједан писмени документ. Зато ове занимљиве успомене г. Станојевића имају и један документаран карактер.

Др Р. Марковић: Поводом стогодишњице смрти Књегинје Љубице.

„Вучићева буна 1842 г. протерала је из Србије Кнеза Михаила заједно са многобројним Србима, истакнутим присталицама династије Обреновића. Тада је Србију напустила и Књегинја Љубица.“

.... Она је последње изгнаннице дане... провела у Новом Саду, лепо прихваћена... од тамошњих Срба. Маја месеца 1843 г. умрла је у Новом Саду у 55 г живота, и сахрањена у манастиру Крушедолу. — Кнежев секретар, Јаков Живановић, после сахране Књегинје, упутио је опширно писмо Кнезу Милошу у Беч, у ком га извештава о детаљима у вези са смрћу, преносом тела од Новог Сада до Крушедола и погребом у манастиру поред гробова старих српских деспота и патријарха. Писмо је необично интересно и важно, јер се из њега види колико је српска Књегинја била цењена међу војвођанским Србима и колико су тамошњи Срби волели Србију. Ово интересно писмо које се чува у Државној архиви, писац објављује у целини, посматрајући са историјске перспективе от 100 година личност Књегинје Љубице „коју потомство ставља у ред највећих жена, као идеалан пример српске жене и праве расне чистоте.“

Мајка у нашој народној поезији. (Чланак уступљен од Просветног Савета).

У чланку се износе примери „љубави и доброте, узорне нежности и утанчане осетљивости, мудрог васпитања и свесног самопрегарања“ као карактерне црте српске жене мајке онакве какву нам опева српски народни песник. Чланак је документован многим лепим и узбудљивим стиховима из народне поезије и способан је да дејствује на омладину васпитно.

Богољуб Радвановић: Писмени састави основне наставе у светлости старе и нове дидактике.

Досад се у основној школи обрађала врло мала или готово никаква пажња писменим задацима. Бачке вежбанке су служиле за вежбање у писању а не за вежбање и усавршавање писменог изражавања мисли. — Писац даје учитељима, у духу нове дидактике, упутства о томе како треба вежбати код ученика начин писменог изражавања мисли. Излагања су психолошки тачна и наслањају се на главне претставнике нове дидактике.

Деца у основној школи треба да развију свој речник систематским упознавањем разних аспеката природе и живота. Екскурзије по завичају су најподелније за то упознавање а вежбање још свежих утисака у школи најподелније за вежбање писменог изражавања оног што се запазило и научило у природи. Затим исправке учитеља, и тако даље.

Чланак је користан за методичку основне наставе.

Ал. Милићевић: Дом и школа (Однос ђачких родитеља према школи).

На заједничкој седници наставника и ђачких родитеља г. Милићевић је говорио о националном васпитању ученика; о оцењивању ученика и раду са целим разредом; о одевању ученика, а нарочито ученица и њиховој спољашњости у школи и ван школе; о кажњавању ђака кад се греше о школски ред и дисциплинска правила, и најзад о томе да ђачки родитељи не треба да критикују наставнике пред ученицима. Поводом националног васпитања скренута је пажња родитељима да контролишу библиотеку своје деце и да пазе у каква друштва залазе.

Пошто слаба оцена, коју ђак донесе изазива највише неспоразум између родитеља и наставника, писац објашњава родитељима како се оцењују ђаци и како изгледа рад са целим разредом. Бак се оцењује не према „лекцији“ већ према способности коју показује у свакодневном раду са целим разредом. Одевање и мушкетерија ђака не треба да врећа осећања сиромашних. Итд.

Филмске новости

„Филмске новости“ бр. 20, 1 октобра 1943. Нова серија у издању „Југоисток“; уредник Никола Ристић.

Ових дана изашао је из штампе двадесети број часописа Филмске новости.

У редовима љубитеља филма већ одавно се осећала потреба за једним репрезентативним часописом који ће расправљати и приказивати све проблеме модерног филма.

Онакве какве су до сада биле, Филмске новости нису могле да објективно пруже слику вредности седме уметности.

Овај број је изашао у новој редакцији и потпуно преуређен. Оно од чега су патиле до сада готово све публикације о филму, јесте неправилан језик. Нова редакција је, изгледа, чистом језику посветила највећу пажњу, и при оцени вредности овога часописа ово треба нарочито имати у виду.

Чланци скице, прикази, репортаже написани стручно и зналачки дају овоме часопису леп ранг међу европским филмским часописима.

Вредни су пажње чланак Филмски језик, и занимљива скица Седма сила седме уметности, затим ванредно успела репортажа о развоју Маргот Хилшер, талентоване филмске звезде, чланице Емил Јанигса: Ми смо оптимисти, и Јоханис Мајера: Унутрашњи ритам филма.

У уводнику овог часописа, као циљ и задатак редакције стоји: „Наш је задатак не само да публици пружимо податке о филмској производњи, већ да јој објашњавамо оно што је код нас до сада мало објашњено, филмски објашњено: филмску уметност, њену филозофију, естетику, историју, да расправљамо јавно о утицају филма на друштво, о односу филма према осталим уметностима.“

НЕМАЧКО-ФРАНЦУСКИ ОДНОСИ

Walther Kienast: Deutschland und Frankreich in der Kaiserzeit 900-1270 (Verlag Koehler und Amelang, Leipzig).

једнакости и једне јаке модерне државе.

Почетци немачко-француских односа падају у доба постанка обеју држава: године 876 по први пут су се Немци и Французи срели једни против других на бојном пољу. Али, питање граница није било узрок међусобној супротности, јер се немачко царство простирало над Холандијом, Белгијом, Швајцарском, Источном и Јужном Француском, већ је стварни узрок био национална расцепканост.

Француска првих Капета је била земља безбројних владара, чији је партикуларизам био знатно већи од партикуларизма познијих немачких грофова. Историски догађаји су се дешавали у Француској обрнуто од историјских догађаја у Немачкој; у Немачкој је од једне јаке државе дошло до слабости и расцепканости док је у Француској од расцепканости, од једне квалитетине у којој је краљ имао само номиналну власт, до политичке

Тако је Француска, на једном тако експонираном географском положају, протегла свој духовни утицај далеко изван граница Европе. Нормандски краљеви су одређивали тон на енглеском двору, давали су тон енглеској литератури и законима. Нормандски витезови су владали Папуљем и Сицилијом, у то доба најмодернијом државом, и протегнули су утицај француске културе над Грчком и Оријентом. Дотле су Германи због своје расцепканости изгубили место које им је припадало по њиховим квалитетима и броју. Под краљем Лујем IX Француска је дошла до врхунца своје моћи и била је арбитер у свим европским питањима. За то време немачки Рајх се губио у међусобним борбама његових кнежева.

Немачки Рајх као и Француска могу да нађу свој напредак као и напредак целе Европе у заједничком рату и у међусобном споразуму. Тиме ће наш континент процветати и биће истиснут сваки утицај са стране.

Библиографија

Kurt Peter Karfeld: Versunkene Kulturen, Lebendige Völkler, Zeitgeschichte Verlag, mit 47 Bilgern, geb. RM. 24.

Ванредно занимљив текст још више повећава вредност ове јединствене књиге.

✱

Otto Moßdorf: Japans Weg zur Grossmacht. Verlag F. Lehmann, München — Berlin. R.M. 2.—

Мала Мосдорфова књижица је један од најбољих приручника који су до сада изишли о Јапану.

Постанак јапанске војне силе, подаци о њој и успеси које је она постигла у току овога рата изнешени су на један врло занимљив и прегледан начин, тако да је књига свакоме приступачна и чита се као забавна књига.

НИШКО ПОЗОРИШТЕ ЗАВРШИЛО СВОЈУ ВЕЛИКУ ТУРНЕЈУ

После турнеје која је обухватила гостовање у разним местима Србије, Моравско народно позориште вратило се ових дана у Ниш. За време турнеје позориште је приредило претставе у Топоници, Житковцу, Приловоци, Јагодини, Краљеву, Сокобањи, Лесковцу, Белом Поток и Београду.

Укупно су у оквиру турнеје дате 92 претставе, на којима је било 127.000 посетилаца.

ASPIRIN Bayer advertisement with image of a woman and child, and text: „Ишта Користи најлепша кућна ајтотика.“

МАЛИ ОГЛАСИ
СВАКА РЕЧ ДИН. 4.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ПЧЕЛЕ ПРОДАЈЕМ 15 породина Жива Ракић, Меленци — Банат. 745 1—1

ИЗГУБЉЕНУ личну карту број 2200 издату од Среског начелства у Неготину оглашујем неважећом. Милић Ружица, кројачица — Неготин. 746 1—1

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Милица Ристић. 736 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Даринка Добричић. 737 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Петар Бимбашић. 738 1—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Марија Радоњић. 739 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Лепосава Здравковић. 740 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу и Аусвајс немачке командантуре изгубила сам. Овим их оглашујем за неважеће. Милоје Ристић. 741 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 3101 издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Илија Ђурђевић. 742 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 1483 издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Живојин Лазаревић. 743 1—3

ИЗГУБИО САМ личну карту и полицијску пријаву добивене од Претстојништва полиције, Аусвајс немачке командантуре и радничку књижицу. Све оглашујем за неважеће. Михајло Милановић из Крагујевца. 744 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од среза Гружанског бр. 30 изгубила сам. Овим је оглашујем за неважећу. Миливоје Алексић, Крагујевац, село Мале пчелице. 711 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Михајло Младеновић. 712 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 2974 издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Сава Милетић. 713 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Хариш Антоновић. 714 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Душан Костић. 715 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Босилка Божић. 716 3—3

ИЗГУБИО САМ и то: Личну карту бр. 75 добивену из среза Крагујевачког, општине Букуревац, нотес са новцем. (3) три квите од пшенице за дату реквизицију. Овим све оглашујем за неважеће, ко пронађе и донесе добиће награду. Драгомир Јовановић, Букоровац. 717 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 883 издату од Среза гружанског изгубила сам. Оглашујем је неважећом. Миодраг Јаковљевић — Станови. 755 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам оглашујем је неважећом. Богољуб Васиљевић. 756 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4752 издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам, оглашујем је неважећом. Милорад Михајловић-Милојковић. 757 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4751 издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам, оглашујем је неважећом. Никола Милановић. 758 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 4668 издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам, оглашујем је неважећом. Голуб Шипрага. 759 1—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ на име Тихомира и Драгиње Антонијевић изгубљена па се оглашује за неважећу. 760 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, оглашујем је за неважећу. Жарко Захар. 761 1—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам, оглашујем је за неважећу. Сибинка Илић. 762 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам, оглашујем је неважећом. Стамена Живаљевић. 763 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам, оглашујем је за неважећу. Милица Ристић. 764 1—3

МОЈА ЖЕНА Живка Головић рођена Панић напустила ме је 19 септембра ове године и до данас се није вратила. Позивам је да се у року за 5 дана врати у противном одричем се и све њене дугове не признајем. Петар Головић, село Пориново. 775 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 1483 издату од претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам, оглашујем је за неважећу. Живојин Лазаревић. 766 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ, Аусвајс, полицијску пријаву и радничку књижицу изгубила сам па их оглашујем за неважеће. Михајло Милановић. 767 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам оглашујем је за неважећу. Лепосава Здравковић. 768 1—3

ПУТНУ ОБЈАВУ бр. 608 издату од среза Гружанског изгубила сам, па је оглашујем неважећом. Ђурица Никола. 769 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Даринка Добричић. 770 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам, оглашујем је за неважећу. Бимбашић Петар. 771 1—3

НА ДАН 5 септембра на станици Параћин нестале су ми следеће ствари: Лична карта издана од Претстојништва полиције Крагујевца и Аусвајс издат од латера Дрезден—Бор. Оглашујем их за неважеће. Милоје Ристић. 772 1—3

ПОЛИЦИЈСКУ ПРИЈАВУ издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам, оглашујем је за неважећу. Марија Радоњић. 773 1—3

ИЗГУБИЛА САМ личну карту издату од среза Орашачког и пријаву Претстојништва полиције Крагујевца. Оглашавам их за неважеће. Десанка Катанић. 774 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 3101 издату од Претстојништва полиције Крагујевца изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Илија Ђурђевић. 765 1—3

ИЗБЕГЛИЧКУ легитимацију бр. 93316 добивену од Претстојништва полиције Крагујевца, изгубила сам оглашујем је за неважећу. Ђока Гајић. 776 1—3

СТАРИ НАКИТ И ДРАГО КАМЕЊЕ

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.

„БУКУЉА“

ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА

Краља Милана 41-а до Славије

747 1—1

Златан накит стари и нови купујем

Дијаманте крупније, брилијанте све величине, златне зубе, бурме, прстење, минђуше, брошеве, брезлетне, ланце, сатове златне, сребрне и металне; само исправне и од бољих познатих марака; старо злато оштећено, излизано, помљено и горело, стари сребрни новац, есцајге и остале исправне предмете од сребра. Кристал и порцеланске боље сервисе купује и највише плаћа позната и дугогодишња фирма „ВРАЧАР“. Све горе поменуте предмете процењујем стручно и бесплатно.

„ВРАЧАР“

Власник МИЛИВОЈЕ М. МИТРОВИЋ
Београд — Палилулска ул. 6 — Продужење Душанове код Бајлонове пиваре — Тел. 28-706.

743 1—1

Државна хипотекарна банка

изложити јавној продаји на дан 18 октобра 1943 год. непокретно имање на Топличиним венцу бр. 7 са почетном лиценцијом ценом од Дин. 6,369.000.—

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска 33/II, где се могу добити сва даља обавештења.

749 1—1

Државна Хипотекарна банка

ФИЛИЈАЛА У ПОЖАРЕВЦУ

изложити јавној продаји са почетном лиценцијом ценом следећа имања постојећа у Пожаревцу:

16 ОКТОБРА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом у Кнеза Лазара ул. бр. 6 Дин. 85.000.—
- 2) Плац са зградом у ул. Брежански венац 4 Дин. 100.000.—
- 3) Плац са зградом у Немањиној ул. бр. 4 Дин. 320.000.—
- 4) Плац са зградом у Кнез Михајловој бр. 7 Дин. 85.000.—

Продаја ће се одржати у згради банчиног филијала у Пожаревцу, где се могу добити сва даља обавештења.

751 1—1

Број: 27.074 1943

ОБАВЕШТЕЊЕ

Са важношћу од 1 октобра 1943 године до сад важнећој табели приноса додају се још два наднична разреда — 11 и 12 («Службене новине» бр. 77, год. XXV од 1 октобра 1943 год.).

Стога се обавештавају послодавци и намештеници да законом дозвољени одбици од зараде намештеника, а по новоуведеним надничним разредима износе:

11 НАДНИЧНИ РАЗРЕД (са зарадом преко 150.— до 180.— дин. дневно)

Табела:	А	Б	В	Г
За 1 дан	Дин. 11.—	8.—	9.—	7.—
За 6 дана (недељу)	Дин. 64.—	50.—	55.—	41.—
За месец (25 рад. дана)	Дин. 266.—	209.—	229.—	173.—
За " (26 рад. дана)	Дин. 276.—	218.—	238.—	179.—
За " (27 рад. дана)	Дин. 287.—	226.—	247.—	186.—

12 НАДНИЧНИ РАЗРЕД (са зарадом преко 180 динара дневно)

Табела	А	Б	В	Г
За 1 дан	Дин. 13.—	10.—	11.—	8.—
За 6 дана (недељу)	Дин. 76.—	60.—	66.—	50.—
За месец (25 рад. дана)	Дин. 319.—	251.—	275.—	207.—
За " (26 рад. дана)	Дин. 331.—	261.—	285.—	215.—
За " (27 рад. дана)	Дин. 344.—	271.—	296.—	224.—

Једновремено се повећавају и потпоре осигураним члановима које ће износити:

ПО НАДНИЧНОМ РАЗРЕДУ:	11	12
1) хранарина: за 1 дан	Дин. 100.—	Дин. 120.—
" недељно (7 дана)	Дин. 700.—	Дин. 840.—
2) потпоре за породице: за 1 дан	Дин. 112.—	Дин. 135.—
" недељно (7 дана)	Дин. 787.—	Дин. 945.—
3) погребнина:	Дин. 4.500.—	Дин. 5.400.—

Послодавци не треба да подносе пријаве о промени ради преуврштавања намештеника у нове надничне разреде пошто ће овај Уред преко својих органа потребне податке прикупити на лицу места у току месеца октобра ове године.

Из канцеларије Окружног уреда за осигурање радника у Београду број 27.074/43 од октобра 1943 године.

750 1—1

Државна Хипотекарна банка

изложити јавној продаји са почетном лиценцијом ценом ова имања:

19 ОКТОБРА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Мојсијева 1 Дин. 1,200.000.—
- 2) Плац у ул. Драчкој 8 Дин. 900.000.—
- 3) Плац са зградом Принца Евгенија 18 Дин. 500.000.—
- 4) Плац са зградом Цара Уроша 20 Дин. 4,500.000.—

21 ОКТОБРА 1943 ГОД.

- 1) Плац са зградом Дубровачка 13 Дин. 5,500.000.—
- 2) Плац са зградом Јеврејска 18 Дин. 500.000.—
- 3) Плац са зградом Скендербегова 61 Дин. 1,100.000.—

Продаја ће се одржати у банчиној згради Скадарска 33/II, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења.

753 1—1